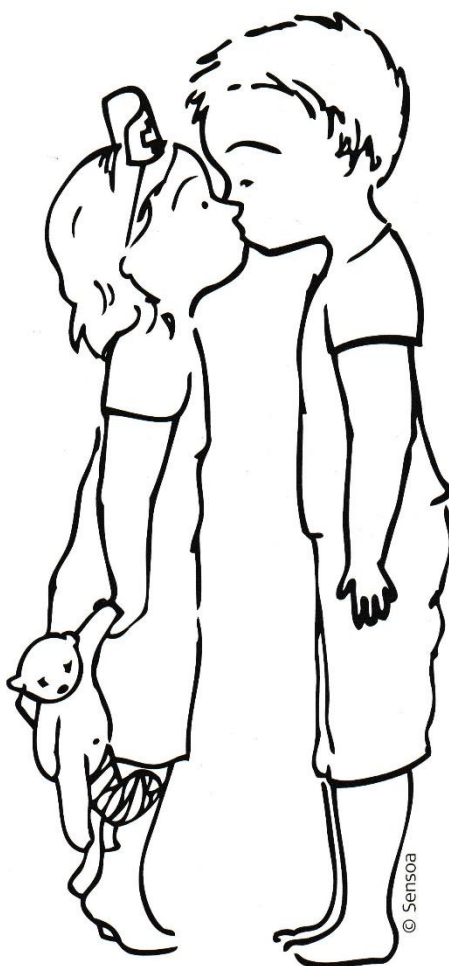

1.1

Twee kleuters van 4 jaar spelen papa en mama in de poppenhoek en geven elkaar een zoen op de mond.

1.1
TWEE KLEUTERS VAN 4 JAAR
SPELEN PAPA EN MAMA IN DE POPPENHOEK
EN GEVEN ELKAAR EEN ZOEN OP DE MOND.

GROENE VLAG

Kleuters kunnen als ze papa en mama spelen de volwassenen imiteren en elkaar een zoen op de mond geven. Dat gedrag past binnen de context van het spel. Zoenen op de mond is niet enkel imitatie maar vaak aangeleerd omdat nogal wat ouders zelf hun kind op de mond zoenen.

Binnen de context van de klas of speelgroep is een zoenje dat kadert in het spel acceptabel. Pas als het gedrag storend zou worden of als het niet meer bij de leeftijd past (zoals tongzoenen), verandert de kleur van de vlag.

We beoordelen hier het gedrag van de kinderen:

Toestemming	oké	Ze spelen dit spel in hun vrije activiteiten en kiezen er zelf voor.
Vrijwilligheid	oké	De kinderen spelen dit op eigen initiatief. Er zijn geen aanwijzingen van druk of dwang.
Gelijkwaardigheid	oké	De kleuters zijn even oud en gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit soort spelletjes kadert in de seksuele ontwikkeling van kinderen. Kinderen verzinnen spelletjes zoals doktertje of vadtje en moedertje waar seksualiteit deel van uitmaakt. In dit soort spel kunnen kinderen hun nieuwsgierigheid een stukje bevredigen.
Gepast voor de context	oké	De context hier is het spel. Een zoen in het kader van dat spel is acceptabel in de context van een klas of speelgroep.
Zelfrespect	oké	Dit spelletje heeft geen negatieve gevolgen voor de kinderen.

Reactie

Tegenover de kinderen: 'Jullie hebben papa en mama gespeeld, was dat leuk? Geniet je ervan om een zoenje te geven of te krijgen? Het is oké en leuk om vadtje en moedertje te spelen en zoenen is leuk als jullie het allebei fijn vinden en het niet stoort.'

Tegenover de leraar of begeleider: bij groene vlag is het niet nodig om te reageren. Als je reageert moet het een positieve reactie zijn. Je kan iets zeggen over hun spel en vragen of ze het zoenen fijn vinden.

Beleid: het is belangrijk dat er ook in jouw organisatie groene vlag gedrag mogelijk is. Omschrijf in het beleid van je organisatie welke gedraging acceptabel is in welke context en onder welke voorwaarden (criteria).

1.2

Een meisje van 6 is alleen in de tuin en friemelt soms door haar kleren heen aan haar geslacht.

1.2
EEN MEISJE VAN 6 IS ALLEEN IN DE TUIN
EN FRIEMELT SOMS DOOR HAAR KLEREN HEEN
AAN HAAR GESLACHT.

GELE VLAG

Kinderen prutsen en friemelen af en toe door hun kleren heen aan hun geslacht. Dikwijls hebben ze niet door dat iemand hen kan zien.

Het gedrag is gepast voor de leeftijd of ontwikkeling. Ook in de late kleutertijd wordt nog (doelbewust) geëxploreerd. Dit gebeurt onder andere in de vorm van zelfstimulatie. Het kind ontdekt zijn eigen lichaam en wordt weinig gehinderd door schaamte- of schuldgevoelens.

Op 6-jarige leeftijd kennen kinderen ook nog geen volwassen seksuele functie toe aan geslachtsorganen. Dat gebeurt pas vanaf ongeveer 7 jaar.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	nvt	Het meisje is alleen.
Vrijwilligheid	oké?	Het meisje doet dit vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	nvt	Het meisje is alleen, er zijn geen rechtstreekse betrokkenen.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag is gepast voor de leeftijd en ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké	Het gedrag is aangepast aan de context. Het meisje is alleen in de tuin. Op een publieke plaats, bijvoorbeeld in het park, is de context niet oké.
Zelfrespect	oké	Er zijn voor het meisje geen negatieve gevolgen van dit gedrag.

Reactie

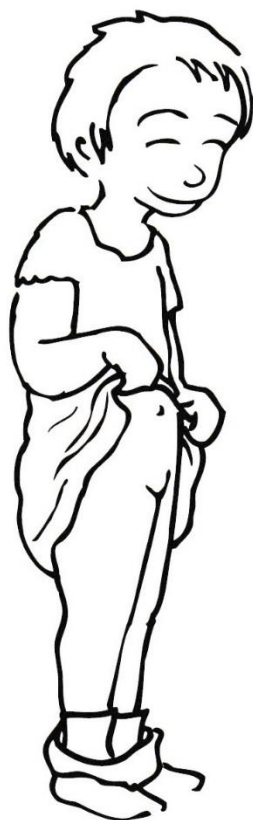
Tegenover het meisje: Er is geen reactie nodig, omdat je haar per toeval gezien hebt (door een raam bijvoorbeeld) en zij niet het gevoel hoeft te krijgen dat ze bespied wordt.

Tegenover de leraar of begeleider: bij groene vlag is het niet nodig om te reageren. Als je reageert moet het een positieve reactie zijn. Je kan haar op een ander moment vertellen dat ze dit fijn mag vinden, maar dat ze dat enkel mag doen als ze alleen is.

Beleid: het is belangrijk dat er ook in jouw organisatie groene vlag gedrag mogelijk is. Omschrijf in het beleid van je organisatie welke gedraging acceptabel is in welke context en onder welke voorwaarden (criteria).

1.3

Een meisje van 5 ontbloot opzettelijk haar spleetje op de speelplaats.

1.3 EEN MEISJE VAN 5 ONTBLOOT OPZETTELIJK HAAR SPLEETJE OP DE SPEELPLAATS.

GELE VLAG

Kleuters hebben nog steeds een grote interesse in het eigen lichaam en dat van anderen. De eigen geslachtsorganen tonen maakt daar deel van uit. Op 5-jarige leeftijd kennen de kinderen nog geen seksuele functie toe aan de geslachtsorganen. Kleuters beginnen wel notie te krijgen van de reactie vanuit de omgeving op hun gedrag. Op die manier leren ze in welke situaties dit soort gedrag voor de anderen wel en niet aanvaardbaar is.

Ze is wel alleen maar ze is op een publieke plaats waar anderen kunnen toekijken.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	- oké	Er is voor de eventuele omstanders geen mogelijkheid om al dan niet toestemming te geven om getuige te zijn van dit gedrag.
Vrijwilligheid	± oké	Het meisje stelt dit gedrag vrijwillig
Gelijkwaardigheid	nvt	Dit criterium is niet van toepassing.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit gedrag past bij de leeftijd.
Gepast voor de context	- oké	Op de speelplaats of een ander speelterrein kunnen andere kinderen dit gedrag zien en erdoor gestoord of geschokt zijn.
Zelfrespect	- oké	Dit gedrag kan door volwassenen als licht aanstootgevend ervaren worden en invloed hebben op haar zelfbeeld.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat je je spleetje hebt getoond, vond je dat leuk? Het is geen probleem om dat thuis te doen, maar op de speelplaats kijken veel mensen toe. Dan hou je best je broekje aan, andere mensen moeten je spleetje niet zien.'

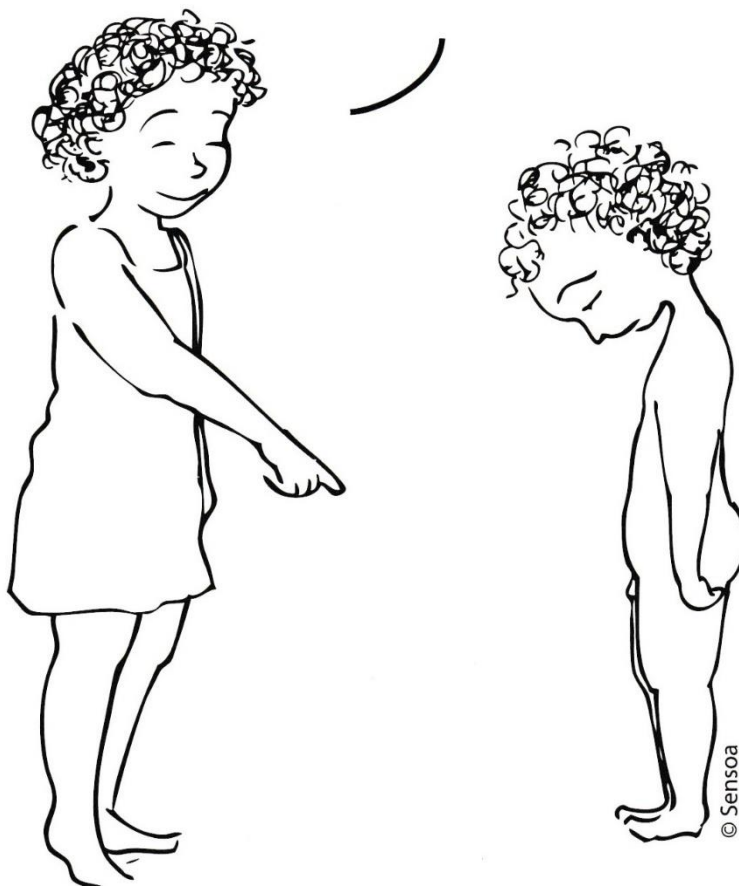
Tegenover de leraar of begeleider: dit gedrag is normaal voor kleuters. Maar de context is niet oké. Maak er geen drama van en help haar om haar broekje weer aan te doen. Het is niet oké om dit soort gedrag te bestraffen. Belangrijk is dat dit meisje leert waar de grenzen liggen.

Beleid: investeer als organisatie in de deskundigheid van je medewerkers. Het team moet gedrag als dit kunnen kaderen en het aangrijpen als een kans om te leren welk gedrag acceptabel is. Het is aan te raden met een API te werken.

1.4

Een meisje van 6 geeft negatieve commentaar op de piemel van een jongetje van 4.

Zo'n kleine piemel !

© Sensoa

1.4
EEN MEISJE VAN 6
GEEFT NEGATIEVE COMMENTAAR
OP DE PIEMEL VAN EEN JONGETJE VAN 4.

GELE VLAG

Regelmatig worden kinderen overvallen door gevoelens van angst, droefheid, vernedering of frustratie, zonder dat er een verband met seksualiteit hoeft te zijn. Door die gevoelens worden kinderen soms jaloers op iets wat ze niet hebben.

Soms zitten kinderen met onopgeloste vragen en het verschil tussen beide seksen of hebben ze last van schaamte. Het komt bijvoorbeeld voor dat meisjes staand willen plassen zoals jongens. Ze zoeken naar antwoorden en reageren zich af op anderen. Daarbij houden ze niet altijd rekening met het effect op de ander.

We beoordelen het gedrag van het meisje:

Toestemming	– oké	De jongen heeft niet om commentaar gevraagd.
Vrijwilligheid	– oké	De jongen krijgt niet vrijwillig kritiek.
Gelijkwaardigheid	– oké	Er is een kleine ongelijkwaardigheid.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit gedrag past bij de leeftijd.
Gepast voor de context	nvt	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	Het zelfrespect van het meisje kan erdoor geraakt zijn omdat ze kwetsend gedrag vertoont.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Het is niet erg lief wat je nu zegt. Je moet niet ongevraagd commentaar geven op de piemel van een jongen. En als je dat wil doen, zeg dan lieve dingen.'

Tegenover de leraar of begeleider: Dit gedrag is normaal voor kinderen van die leeftijd. Maar het gedrag is kwetsend en het zelfrespect van de jongen wordt hierdoor geraakt. Leg dit uit aan het meisje en vraag haar haar verantwoordelijkheden aan te bieden.

Beleid: investeer als organisatie in de deskundigheid van je medewerkers. Het team moet gedrag als dit kunnen kaderen en het aangrijpen als een kans om te leren welk gedrag acceptabel is. Het is aan te raden met een aanspreekpunt integriteit (API) te werken.

1.5

Een jongen van 6 probeert het slipje van een meisje van 4 naar beneden te trekken. Hij dreigt ermee haar pop kapot te maken als ze hem niet wil gehoorzamen.

1.5
EEN JONGEN VAN 6 PROBEERT HET SLIPJE
VAN EEN MEISJE VAN 4 NAAR BENEDEN TE TREKKEN.
HIJ DREIGT ERMEE HAAR POP KAPOT TE MAKEN
ALS ZE HEM NIET WIL GEHOORZAMEN.

GELE VLAG

Op deze leeftijd associëren kinderen geslachtsdelen niet met seksualiteit. Hier is het de nieuwsgierigheid die de jongen van 6 ertoe brengt het slipje van het meisje naar beneden te trekken. Dit exploreren moet gebeuren met wederzijdse toestemming en die is er niet in deze situatie.

We beoordelen hier het gedrag van het jongetje:

Toestemming	– oké	Het meisje geeft geen toestemming
Vrijwilligheid	– oké	De jongen uit dreigementen
Gelijkwaardigheid	oké	Ze zijn evenwaardig genoeg op basis van leeftijd en ontwikkeling.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Nieuwsgierigheid naar hoe een kind van het andere geslacht eruit ziet is goed beschreven in de ontwikkeling. Ook stiekem bepaald 'verboden' gedrag vertonen, als er even geen toezicht is, is normaal.
Gepast voor de context	oké	Het gebeurt binnenskamers, in afwezigheid van andere getuigen.
Zelfrespect	± oké	Ook het jongetje kan hier negatieve gevolgen van ondervinden.

Reactie

Tegenover het jongetje: 'Je hebt het broekje van dat meisje naar beneden getrokken. Was je nieuwsgierig naar hoe ze eruit ziet? Het is oké dat je nieuwsgierig bent naar hoe een meisje eruit ziet, maar je mag niet tegen haar zin haar broekje naar beneden trekken. En je mag zeker niet dreigen! Je kan het gewoon vragen en zij kan zelf bepalen of ze dat wil. Je mag nooit iemand dwingen om iets 'seksueels' te doen.'

Tegenover het meisje: 'Als je niet graag hebt dat hij dat doet, mag je nee zeggen en als hij niet stopt, meld je dit best aan een volwassene.'

Tegenover de leraar of begeleider: Benadruk dat niet het seksuele, maar het onvrijwillige dit gedrag geel maakt. In de communicatie met ouders is het van belang dit onderscheid over te brengen.

Beleid: investeer als organisatie in de deskundigheid van je medewerkers. Het team moet gedrag als dit kunnen kaderen en het aangrijpen als een kans om te leren welk gedrag acceptabel is. Voor organisaties is het aan te raden met een aanspreekpunt integriteit (API) te werken.

1.6

Bij het doktertje spelen in de speelhoek steekt een meisje van 3 een potlood in het achterste van een klasgenootje.

© Sensoa

1.6
BIJ HET DOKTERTJE SPELEN IN DE SPEELHOEK
STEECT EEN MEISJE VAN 3 EEN POTLOOD
IN HET ACHTERSTE VAN EEN KLASGENOOTJE.

RODE VLAG

Dit gedrag kan voorkomen bij kleuters en kadert in het verkennen van het lichaam van anderen. Het is mogelijk dat ze hier doktertje spelen en dat het meisje de temperatuur van het jongetje wil opnemen. Maar het experimenteergedrag loopt uit de hand en kan fysieke schade berokkenen.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	– oké	De jongen ziet niet aankomen wat er gaat gebeuren en kan geen toestemming geven. Maar omwille van het risico op fysieke schade zou dit gedrag ook met zijn toestemming nog rood blijven.
Vrijwilligheid	– oké	Dit gebeurt niet vrijwillig. De handeling gebeurt op initiatief van het meisje.
Gelijkwaardigheid	oké	Ze zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Het experimenteergedrag past bij de leeftijd en dit gedrag is niet ingegeven door sadisme of een gevoel van superioriteit. Maar het kan aanleiding geven tot fysieke schade.
Gepast voor de context	– oké	In principe spelen kinderen niet halfnaakt in de klas of speelgroep.
Zelfrespect	– oké	Dit gedrag geeft mogelijk een negatief imago aan het meisje.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat je een potlood in het achterste van die jongen hebt gestoken, vind je dat oké? Je mag wel spelletjes (dokterje) spelen, maar je mag niemand pijn doen. Dat kan gevaarlijk zijn. En (naam van de jongen) is de baas over zijn eigen lichaam, je mag niet zonder zijn toestemming aan hem komen.'

Tegenover de jongen: 'Ik heb gehoord dat (naam van het meisje) een potlood in je achterste heeft gestoken. Zij mag dat niet doen! Jij bent baas over je lichaam en zij mag je lichaam niet aanraken zonder jouw toestemming.'

Tegenover de leraar of begeleider: dit soort gedrag wordt zelden gesteld met de bedoeling om pijn te doen of om superioriteit te laten gelden. Het gaat om experimenteergedrag dat te ver gaat.

Beleid: het is belangrijk bij dit soort gedrag altijd alert te blijven voor eventueel onderliggende problematiek. Hoe ga je als organisatie om met deze situatie? Spreek omgangregels af met de kinderen.

1.7

Een meisje van 6 zit op de schoot bij opa.
Ze omarmen elkaar en vinden het allebei
fijn.

© Sensoa

1.7
EEN MEISJE VAN 6 ZIT OP DE SCHOOT BIJ OPA.
ZE OMARMEN ELKAAR EN VINDEN HET ALLEBEI FIJN.

GROENE VLAG

Voor een gezonde intieme ontwikkeling bij kinderen is de spontane, directe en 'intieme' omgang tussen kinderen en volwassenen van groot belang. Knuffelen, kietelen, stoeien, op schoot zitten, dicht bij elkaar zitten om een verhaaltje voor te lezen ... het vormt de basis voor een latere gezonde intimiteits- en seksualiteitsontwikkeling.

Als de volwassene rekening houdt met de wensen van het kind en het liefdevolle knuffels geeft wanneer het dat vraagt, is de ongelijkwaardigheid in de relatie geen probleem.

We beoordelen hier het gedrag van de volwassene:

Toestemming	oké	In deze situatie is het duidelijk dat het meisje en haar opa elkaar vrijwillig en liefdevol omhelzen.
Vrijwilligheid	oké	In deze situatie gaat het meisje vrijwillig in op een omhelzing van een volwassene.
Gelijkwaardigheid	nvt	Ze zijn niet gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag past bij de ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké	Deze situatie past binnen de context.
Zelfrespect	oké	Dit gedrag is niet schadelijk voor het zelfrespect van de opa.

Reactie

Tegenover het meisje: 'is het goed daar bij opa op schoot?. Je mag ook nee zeggen als je de knuffels van een volwassene niet leuk vindt.'

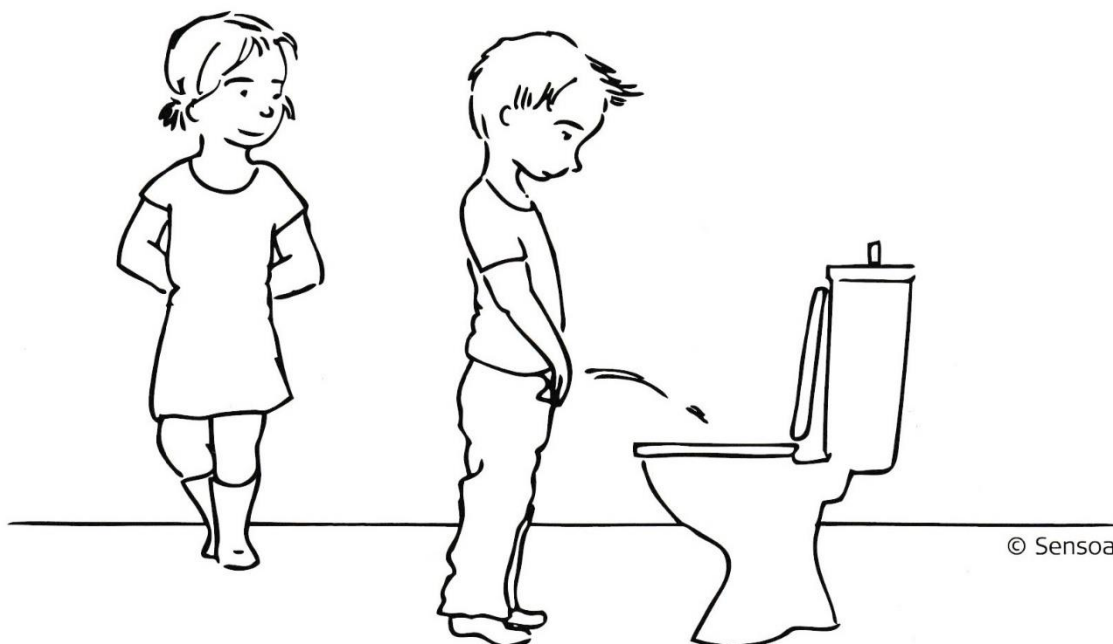
Tegenover de opa: 'Fijn dat je je kleinkind zo knuffelt. Zo leg je de basis voor een gezonde ontwikkeling op vlak van intimiteit en seksualiteit. Maar dwing je kleinkind niet als het dit contact niet leuk (meer) vindt.'

Tegenover de leraar of begeleider: bij groene vlag is het niet nodig om te reageren. Als je reageert moet het een positieve reactie zijn. Je kan haar op een ander moment vertellen dat ze dit fijn mag vinden, maar dat ze nee mag zeggen als ze het niet (meer) leuk vindt.

Beleid: In deze situatie lijkt het vrij duidelijk dat het meisje en haar opa elkaar vrijwillig omhelzen. Maar die vrijwilligheid blijft een aandachtspunt. Kinderen kunnen soms sociaal wenselijk gedrag vertonen, terwijl ze zich er niet goed bij voelen.

1.8

Een meisje van 5 kijkt
hoe een jongen van 6 plast.

© Sensoa

1.8
EEN MEISJE VAN 5 KIJKT
HOE EEN JONGEN VAN 6 PLAST.

GROENE VLAG

Jonge kinderen vertonen een grote interesse in hun lichaam en dat van anderen. Ze gaan op verkenning. Maar vanaf de kleuterleeftijd beginnen ze aan te voelen dat volwassenen anders reageren op vragen en gedrag van seksuele aard. Ze ontwikkelen een beginnend grensgevoel. Daarom gaan ze op een meer discrete manier op verkenning, zoals in deze situatie. Het meisje kijkt toe en de jongen maakt geen bezwaar.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	oké	Er zijn geen aanwijzingen dat de jongen het vervelend vindt dat het meisje kijkt. Het is heel goed mogelijk dat hij het zelfs leuk en spannend vindt.
Vrijwilligheid	oké	De jongen reageert niet boos of gestoord, hij vindt het niet erg. Hij ondergaat geen dwang of druk van het meisje.
Gelijkwaardigheid	oké	Ze zijn evenwaardig in leeftijd en ontwikkeling.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Kleuters zijn nieuwsgierig naar het lichaam van anderen en experimenteren met het tonen van en kijken naar elkaars lichaam.
Gepast voor de context	oké	Ze zijn met zijn twee in de badkamer of het toilet, de situatie is privé.
Zelfrespect	oké	Er zijn voor het meisje geen negatieve gevolgen van dit gedrag.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat je hebt toegekeken hoe die jongen plaste. Vond je dat interessant? Het is oké dat je nieuwsgierig bent naar het lichaam van jongens. Als de jongen heeft gezegd dat je mag kijken, mag je toekijken hoe hij plast.'

Tegenover de jongen: 'Als jij het niet erg vindt, is het oké dat zij toekijkt als jij plast.'

Tegenover de leraar of begeleider:kleuters zijn nieuwsgierig naar elkaar. Dit gedrag hoort thuis in de normale ontwikkeling.

Beleid: het is belangrijk dat er ook in jouw organisatie groene vlag gedrag mogelijk is. Omschrijf in het beleid van je organisatie welke gedragingen acceptabel zijn en onder welke voorwaarden (criteria).

1.9

Een meisje van 2 probeert een klein en
scherp stukje speelgoed in haar spleetje
te steken.

© Sensoa

1.9
EEN MEISJE VAN 2 PROBEERT
EEN KLEIN EN SCHERP STUKJE SPEELGOED
IN HAAR SPLEETJE TE STEKEN.

RODE VLAG

Peuters en kleuters zijn nieuwsgierig naar hoe hun lichaam en dat van anderen in elkaar zit. Soms steken ze kleine dingetjes zoals een boontje of erwt in hun mond of neus. In deze situatie probeert het meisje een klein en scherp stukje speelgoed in haar vagina te steken. Ook jongens proberen soms hun penis ergens in te steken, bijvoorbeeld in een hol speelgoedje of rolletje toilet papier.

Dit gedrag sluit dus aan bij de ontwikkeling, maar is toch rood, omdat het criterium zelfrespect in het gedrag komt. Het meisje kan zichzelf hiermee beschadigen.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	nvt	Het meisje doet dit alleen.
Vrijwilligheid	oké	Er zijn geen aanwijzingen dat het meisje dit onder druk of dwang doet.
Gelijkwaardigheid	nvt	Het meisje doet dit alleen.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit gedrag sluit aan bij de ontwikkeling.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké omdat het meisje zichzelf kan beschadigen.
Zelfrespect	– oké	Het meisje kan zichzelf hiermee beschadigen.

Reactie

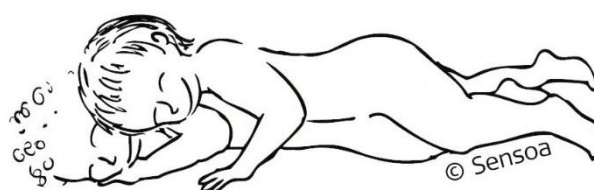
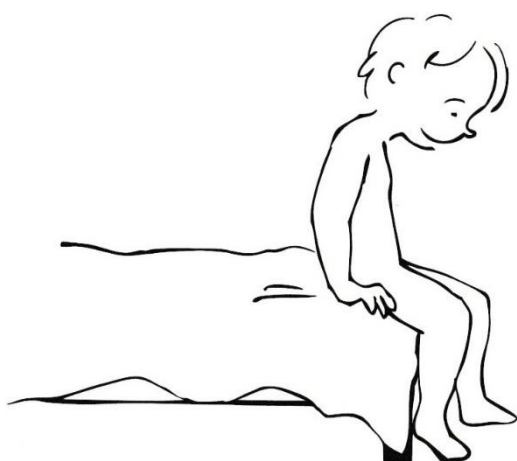
Tegenover het meisje: 'Het is niet fout om aan je spleetje te voelen als je dat fijn vindt en als dat niemand stoort. Maar je mag geen voorwerp in je spleetje steken, je zou jezelf kunnen pijn doen.'

Tegenover de leraar of begeleider: als opvoeder verbied je dit gedrag en leg je uit waarom.

Beleid: Organiseer voldoende toezicht in je organisatie, zodat kleine kinderen zichzelf of anderen niet in gevaar brengen.

1.10

Drie kindjes van 3 jaar zijn in de slaapkamer
een seksueel spelletje aan het spelen.
Ze zijn naakt en maken veel pret.

1.10
DRIE KINDJES VAN 3 JAAR
ZIJN IN DE SLAAPKAMER EEN SEKSUEEL
SPELLETJE AAN HET SPELEN.
ZE ZIJN NAAKT EN MAKEN VEEL PRET.

GROENE VLAG

In het (seksuele) rollenspel bootsen kinderen de volwassenen in hun omgeving na. Dikwijls beleven kinderen aan deze spelletjes veel plezier. Tijdens de kindertijd blijft dergelijk gedrag vaak beperkt tot zoenen en het ontbloten, bekijken en aanraken van elkaars geslachtsdelen.

Kinderen (jongens meer dan meisjes) hebben ook genitaal contact door op elkaar te gaan liggen ('stapelen'). Kinderen tot 7 jaar kennen nog geen seksuele functie toe aan hun geslachtsorganen.

We beoordelen hier het gedrag van beide kinderen:

Toestemming	oké	De kinderen beleven er plezier aan. Dat wijst op toestemming.
Vrijwilligheid	oké	We kunnen er hier van uitgaan dat er geen druk of dwang wordt gebruikt, ze maken immers plezier.
Gelijkwaardigheid	oké	De kinderen zijn gelijkwaardig in leeftijd en ontwikkeling.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit gedrag past in de seksuele ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké	Ze spelen op hun slaapkamer.
Zelfrespect	oké	Er zijn voor deze kinderen geen negatieve gevolgen van dit gedrag.

Reactie

Tegenover de kinderen: 'Het is hier plezierig, zie ik? Zorgen jullie er wel voor dat jullie elkaar geen pijn doen?'

Tegenover de leraar of begeleider: Benoem en bevestig het gedrag. Dit gedrag kan wel ontaarden, dus zorg dat je in de buurt blijft.

Beleid: Organiseer voldoende toezicht in je organisatie, zodat kleine kinderen zichzelf of anderen geen pijn doen en elkaar respecteren.

1.11

Een meisje van 3 gluurt tijdens het winkelen
onder de rok van een volwassene.

**1.11
EEN MEISJE VAN 3
GLUURT TIJDENS HET WINKELLEN
ONDER DE ROK VAN EEN VOLWASSENE.**

GELE VLAG

In de peuter- en kleuterleeftijd zijn kinderen vaak (doelbewust) aan het exploreren. Peuters zijn dikwijls hevig geïnteresseerd in andermans lichaam en geslachtsorganen (ook van niet-familieleden).

Ze gaan op verkenning. Ze stellen soms stoutmoedig hun eerste vraagjes of geven hardop commentaar.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	– oké	Er is in deze situatie geen instemming van de volwassene.
Vrijwilligheid	– oké	Er is in deze situatie geen vrijwilligheid van de volwassene.
Gelijkwaardigheid	nvt	Zelfs als beide personen gelijkwaardig zijn, is dit gedrag niet oké.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit gedrag past in de seksuele ontwikkeling.
Gepast voor de context	– oké	De context laat dit gedrag niet toe: het gebeurt in het openbaar.
Zelfrespect	nvt	-

Reactie

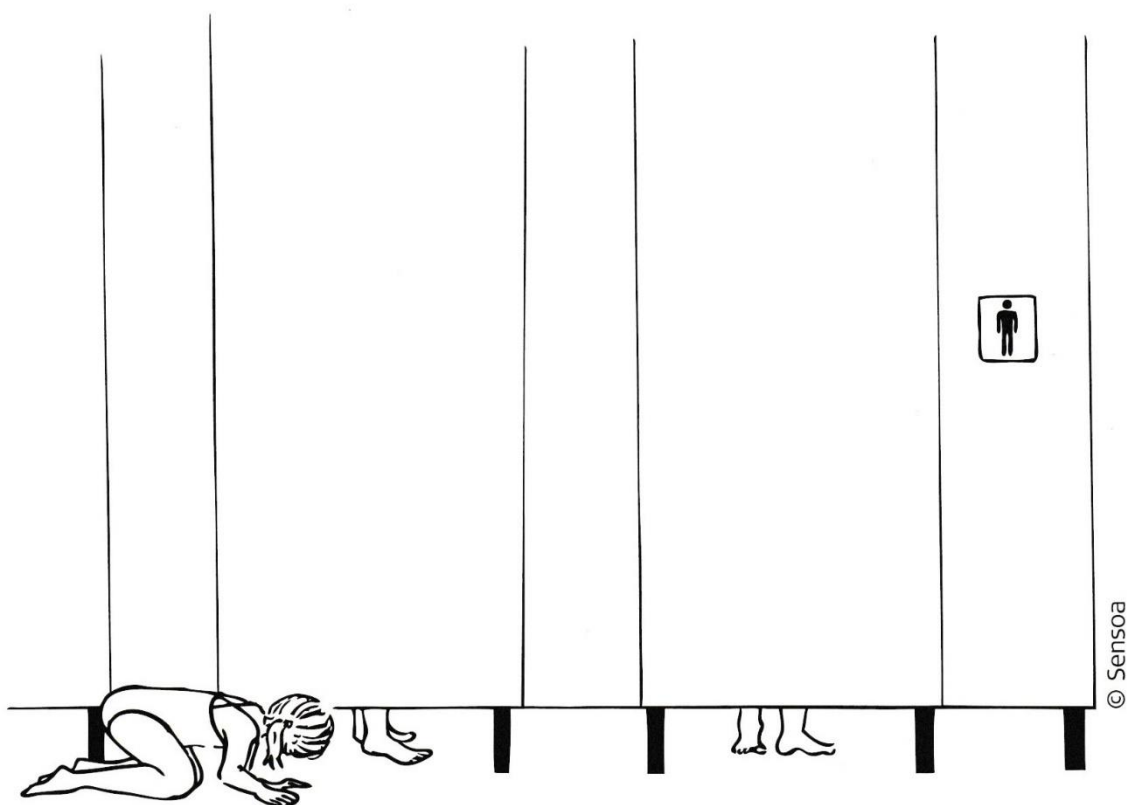
Tegenover het meisje: 'Die mevrouw vindt dat niet leuk, denk ik. Je mag niet onder de rok kijken als die mevrouw dat niet wil. Dit kan hier niet, maar je mag thuis wel onder mama's rokken kijken'.

Tegenover de leraar of begeleider: Leid het kind weg of af. Benoem en bevestig het gedrag wat oké is: 'Ik begrijp dat je nieuwsgierig bent, maar deze mevrouw vindt dat niet leuk.' Maak afspraken over hoe dit wel kan.

Beleid: Hoe ga je als organisatie om met deze situatie? Spreek omgangsregels af met de kinderen.

2.1

Een meisje van 10 gluurt, tijdens het omkleden in het zwembad, in de hokjes van de jongens.

2.1 EEN MEISJE VAN 10 GLUURT, TIJDENS HET OMKLEDEN IN HET ZWEMBAD, IN DE HOKJES VAN DE JONGENS.

GELE VLAG

Kinderen zijn nieuwsgierig, en seksualiteit is een ideaal oefenterrein voor nieuwsgierigheid. Kleine kinderen gaan op verkenning en kijken door openstaande deuren van WC, bad- en slaapkamer om te kijken hoe anderen er uitzien. Vanaf een jaar of 5 gaan ze zich wenden tot leeftijdsgenootjes om hun kennis aan te vullen.

Op 10-jarige leeftijd weet het kind al dat het niet oké is om te gluren. Maar juist omdat het verboden is, wordt het spannend om te gaan kijken. In de praktijk gaat het vaak om groepjes kinderen die gluren.

We beoordelen het gedrag van het meisje:

Toestemming	- oké	De jongen weet niet dat hij begluurd wordt en geeft dus geen toestemming.
Vrijwilligheid	- oké	Hij weet niet dat het meisje kijkt en ondergaat het niet vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	oké	Ze zijn van dezelfde leeftijd en dus vermoedelijk gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Kinderen van deze leeftijd zijn nieuwsgierig en vinden het spannend en opwindend om dingen te doen die eigenlijk niet oké zijn.
Gepast voor de context	- oké	Het meisje dringt binnen in de privacy van de jongen.
Zelfrespect	- oké	Het meisje kan hierdoor imagoschade ondervinden.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat je gegluurd hebt in de kleedkamer, vind je dat oké? Ben je nieuwsgierig naar hoe een jongen er uitziet? Op zich is daar niets mis mee, maar dit is niet oké. Die jongen weet niet dat je hem bekijkt. Jij zou het toch ook niet leuk vinden als een jongen jou in je blootje stiekem bekijkt? Gluren in de kleedhokjes is niet oké. Wat kunnen we daarover afspreken?'

Tegenover de leraar of begeleider: kinderen zijn nieuwsgierig en vinden het spannend om verboden dingen te doen. Wijs het kind er op dat het niet oké is en zorg dat het niet opnieuw gebeurt (toezicht).

Beleid: maak duidelijke afspraken over omgaan met naaktheid en omkleden.

2.2

Twee jongetjes en een meisje van 8 maken grapjes en seksuele toespelingen op een openbare plek.

2.2 TWEЕ JONGETJES EN EEN MEISJE VAN 8 MAKEN GRAPJES EN SEKSUELE TOESPelingen OP EEN OPENBARE PLEK.

GELE VLAG

Kinderen op de basisschool vinden het leuk om seksueel getinte mopjes te verzinnen. Vaak vertellen ze elkaar dat seks vies is. In deze situatie beleven alle partijen er plezier aan. De situatie verandert wanneer de kinderen gore, seksuele schuttingtaal gebruiken of onzedelijke uitspraken doen. Als het gedrag eenmalig voorkomt krijgt het een gele vlag.

We beoordelen het gedrag van de kinderen:

Toestemming	oké	De kinderen maken samen plezier, er is toestemming.
Vrijwilligheid	oké	Ze doen uit vrije wil mee aan het grapjes maken.
Gelijkwaardigheid	oké	De kinderen zijn even oud. Ze zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	± oké	Seksueel getinte grappen maken hoort bij de ontwikkeling. Pas als de kinderen gore taal gaan gebruiken, is het niet meer gepast.
Gepast voor de context	± oké	Als de kinderen alleen zijn is dit gedrag oké. Op de speelplaats, of waar andere kinderen in de buurt zijn, is de context niet meer privé.
Zelfrespect	oké	De kinderen kunnen hierdoor imago schade ondervinden.

Reactie

Tegenover de kinderen: 'Ik heb gehoord dat jullie seksuele grapjes gemaakt hebben. Vonden jullie dat grappig? Het is oké om grapjes te maken over seks, maar (als het gaat om schuttingtaal) jullie taal is niet helemaal oké. Zeg niet lul maar piemel of penis. Lul is beledigend. (Als het gaat om de context die niet privé is) we bewaren dat soort grapjes voor als we alleen zijn en de anderen niet kunnen meeluisteren. Wat spreken we hierover af?'

Tegenover de leraar of begeleider: als de situatie een groene vlag krijgt (eenmalig en de grapjes zijn gepast voor de leeftijd), dan hoeft je niet te reageren. Als de taal ongepast is, kan je die bijsturen. Deze situatie geeft de kans om een gesprekje te voeren over seksualiteit en seksuele integriteit.

Beleid: probeer oog te hebben voor de normale seksuele ontwikkeling en maak duidelijk welk gedrag acceptabel is in je school of organisatie en wat niet.

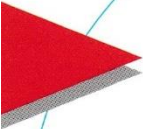
2.3

Een jongen van 11 jaar laat zijn piemel
door een hondje likken.

© Sensoa

2.3 EEN JONGEN VAN 11 JAAR LAAT ZIJN PIEMEL DOOR EEN HONDJE LIKKEN.

RODE VLAG

Soms gaan kinderen door een fase van buitenissig, zonderling, maar niet noodzakelijk pervers gedrag. Ze verkennen creatief hoe erotisch gevoel kan opgeroepen worden en tasten verschillende mogelijkheden af.

'Ongewone' experimenten, zoals zich laten likken door huisdier, zijn mogelijk. Ook al kan dit aanstootgevend zijn, sommige kinderen knuffelen een huisdier of zoeken er seksueel contact mee als een soort 'oefening' voordat ze het durven met een leeftijdsgenootje.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	nvt	Het gaat om een dier.
Vrijwilligheid	nvt	Het gaat om een dier.
Gelijkwaardigheid	- oké	Het gaat om een dier.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	± oké	Bizar gedrag kan voorkomen in de seksuele ontwikkeling maar het kan ook duiden op seksueel misbruik.
Gepast voor de context	- oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	- oké	Het gedrag kan voor de jongen gevaarlijk en zelfbeschadigend zijn.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Doe dat niet, het kan gevaarlijk zijn. Dat hondje kan nog andere dingen doen dan likken.'

Tegenover de leraar of begeleider: Deze situatie moet je als opvoeder beheerst en onpartijdig analyseren. Vaak lijken zulke experimenten in de seksuele ontwikkeling van een jongere veel onrustbarender dan ze zijn. Bevestig het deel van het gedrag dat oké is. Leg uit wat niet oké is en waarom. Als opvoeder praat je best met de jongere over hoe hij plezier kan beleven met zijn piemel zonder hond. Maak afspraken en verhoog het toezicht.

Beleid: werk aan een beleid rond seksueel grensoverschrijdend gedrag, en werk aan een protocol om incidenten aan te pakken.

2.4

Een jongen van 10 maakt obscene tekeningen op zijn kamer.

2.4 EEN JONGEN VAN 10 MAAKT OBSCENE TEKENINGEN OP ZIJN KAMER.

GROENE VLAG

Tekeningen zijn een uiting van wat kinderen in hun dagelijkse omgeving tegenkomen. Hun indrukken, visuele beelden, verhalen ... gebruiken ze om iets mee te delen, zonder dat het uitdrukkelijk gezegd wordt. Vaak combineren ze eigen ervaringen met sprookjes- en stripfiguren of filmhelden.

Vanaf de basisschool verschijnen in kindertekeningen vaker geslachtsorganen. Maar tekeningen maken van geweldadige seksuele handelingen is niet leeftijdsadequaat. Interpreteer niet te snel als opvoeder als je tekeningen ziet. De enige deskundige over de tekening is het kind of de jongere zelf. Wel kan de tekening het begin zijn van een gesprek.

We beoordelen het gedrag van de jongen:

Toestemming	nvt	Hij is alleen.
Vrijwilligheid	oké	Hij doet dit vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	nvt	Hij is alleen.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Seksueel getinte tekeningen maken past in de normale seksuele ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké	In de eigen slaapkamer is dit gedrag oké, maar op andere plaatsen, op school bijvoorbeeld, kan dit gedrag een gele vlag krijgen.
Zelfrespect	oké	Er zijn voor deze jongen geen negatieve gevolgen van dit gedrag.

Reactie

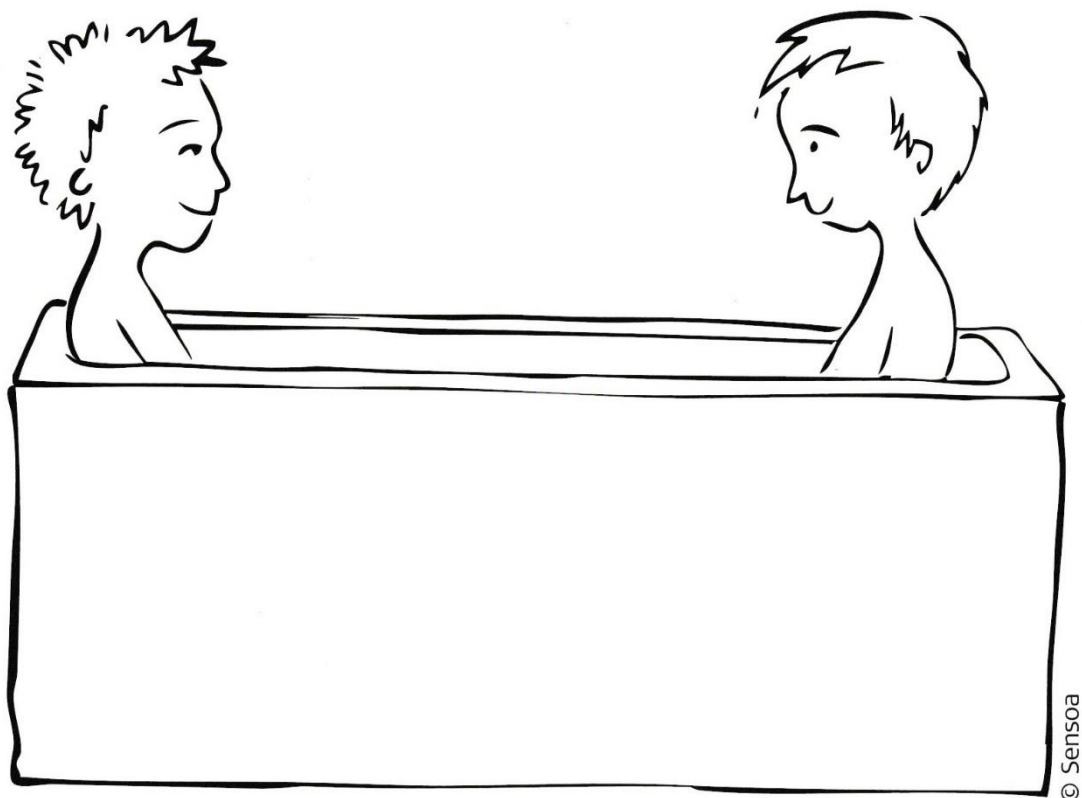
Tegenover de jongen: 'Heb jij dat getekend? Wat stelt het voor? Heb je dat ergens vandaan?

Tegenover de leraar of begeleider: als deze tekening opduikt in de klas of leefgroep, ga er dan over in gesprek. Let op niet te veroordelend te klinken. Maak afspraken over waar deze tekeningen mogen en waar niet.

Beleid: probeer oog te hebben voor de normale seksuele ontwikkeling en maak duidelijk welk gedrag acceptabel is in je organisatie en wat niet.

2.5

Twee vriendjes van 11 willen graag samen in bad om elkaar discreet te bekijken.

© Sensoa

2.5
TWEE VRIENDJES VAN 11
WILLEN GRAAG SAMEN IN BAD
OM ELKAAR DISCREET TE BEKIJKEN.

GROENE VLAG

In deze situatie willen de twee jongetjes naakt elkaar in bad discreet bekijken, gewoon om aan te geven dat ze heel intiem zijn met elkaar. Soms worden vriendschapsrelaties strakker aangehaald door wederzijdse bevrediging. Kinderen van 11 experimenteren met seks en worden zich geleidelijk bewust van allerlei, ook seksueel getinte verlangens. Hierdoor ervaren ze voor het eerste een hechte en seksuele vertrouwensrelatie waarbij alles draait om elkaar te behagen en genegenheid te schenken, rekening houdend met de verlangens van de ander.

Vaak experimenteren jongeren met leeftijdsgenootjes van de eigen sekse. Dat hoeft geen aanwijzing te zijn van een homoseksuele geaardheid.

We beoordelen hier het gedrag van beide jongens:

Toestemming	oké	De jongetjes hebben beide toestemming gegeven.
Vrijwilligheid	oké	De jongetjes doen dit vrijwillig, er is geen druk of dwang.
Gelijkwaardigheid	oké	In deze situatie zijn de jongetjes evenwaardige partners.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag past in een normale seksuele ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké	De jongens zitten met zijn tweeën in de beslotenheid van de badkamer. Ze storen niemand. Hun gedrag is aangepast aan de context.
Zelfrespect	oké	Dit gedrag schaadt de jongens niet.

Reactie

Tegenover de jongens: 'Was het gezellig samen in bad?

Tegenover de leraar of begeleider: bij een groene vlag hoeft je niet te reageren. Je kan wel achteraf terugkomen op het voorval. Je kan navraag doen of beide jongens het oké vonden. Kinderen laten niet altijd merken of ze het oké vinden.

Beleid: probeer oog te hebben voor de normale seksuele ontwikkeling en maak duidelijk welk gedrag acceptabel is in je organisatie en wat niet.

2.6

Een jongen van 10 gaat gewillig en passief in op het voorstel van een volwassen man om samen seks te hebben.

© Sensoa

2.6
EEN JONGEN VAN 10
GAAT GEWILLIG EN PASSIEF IN OP HET VOORSTEL
VAN EEN VOLWASSEN MAN OM SAMEN SEKS TE HEBBEN.

ZWARTE VLAG

Tienjarige kinderen vertonen soms openlijk uitdagend en verleidelijk gedrag tegenover volwassenen. Ze klimmen dan op schoot bij vertrouwde mensen en zijn aanhalig. Zij zijn via volwassenen op zoek naar hun eigen emoties, opvattingen en verlangens. De volwassene als persoon is op zo'n moment minder belangrijk voor kinderen. Kinderen proberen volwassen niet uit. Zij tasten de grenzen van de volwassene af, zodat ze hun eigen grenzen duidelijk krijgen.

Wij beoordelen hier het gedrag van de volwassene:

Toestemming	– oké	Er is geen wederzijdse toestemming.
Vrijwilligheid	– oké	Er is hoegenaamd geen vrijwilligheid: de jongen gaat passief in op het voorstel van de volwassene.
Gelijkwaardigheid	– oké	Beide partners zijn niet gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	De volwassene moet weten dat dit gedrag niet kan en dat het leeftijdsverschil te groot is.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké
Zelfrespect	– oké	Dit gedrag kan het zelfrespect van de volwassene ernstig schaden.

Reactie

Tegenover de volwassene: 'Ik heb gehoord dat je een jongen voorstelde om seks te hebben. Vind jij dat oké? Het is oké dat je affectie wil tonen maar het is onaanvaardbaar dat je die jongen tot seks overhaalt. Jij moet als volwassene de grens bewaken en jij weet dat je te ver gaat. Dit is strafbaar en zal gemeld worden bij de politie.'

Tegenover het kind: 'Wat die man met jou gedaan heeft, is fout. Hoe voelde je je daarbij? Die man mag jou niet uitnodigen om seks te hebben. Er is een veel te groot leeftijdsverschil tussen jullie. Hij maakt misbruik van jou, jij hebt niets misdaan. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af? We gaan die man heel duidelijk maken dat het niet mag en we gaan je ouders inlichten. Het is ook mogelijk dat jij aangifte doet bij de politie. Wil je hier verder met iemand over spreken?

Beleid: Een situatie als deze is een crisis voor een school of instelling. Volg de richtlijnen tot pedagogisch handelen. Het is belangrijk dat je beschikt over een protocol en dat er goed wordt nagedacht over elke stap. Voor organisaties is het aan te raden met een aanspreekpunt integriteit (API) te werken.

2.7

Een leraar aait een leerling van 7 door het haar.

2.7 EEN LERAAR AAIT EEN LEERLING VAN 7 DOOR HET HAAR.

GELE VLAG

De meeste volwassenen vinden deze situatie absoluut geen probleem. Veel leraars menen dat de leerling voor dit gedrag toestemming geeft. Maar wanneer leerlingen deze tekening zien is de reactie regelmatig negatief. Ze vinden deze situatie meestal heel onaangenaam en hebben het gevoel dat zij de situatie ondergaan zonder expliciete toestemming te hebben gegeven.

Leerlingen staan in een ondergeschikte positie. Daardoor durven ze vaak niet protesteren tegen dergelijke handelingen. Het is aan de opvoeder om deze situatie te bekijken vanuit het perspectief van het kind. Zelfs wanneer het kind het oké vindt, dient de volwassene zich te begrenzen.

We beoordelen hier het gedrag van de leraar:

Toestemming	- oké	De leerling heeft geen toestemming gegeven.
Vrijwilligheid	- oké	De leerling ondergaat dit niet vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	- oké	Er is in deze situatie geen gelijkwaardigheid.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	nvt	Dit criterium is hier niet van toepassing.
Gepast voor de context	nvt	Dit criterium is hier niet van toepassing.
Zelfrespect	- oké	Dit gedrag kan de reputatie van de leraar schaden.

Reactie

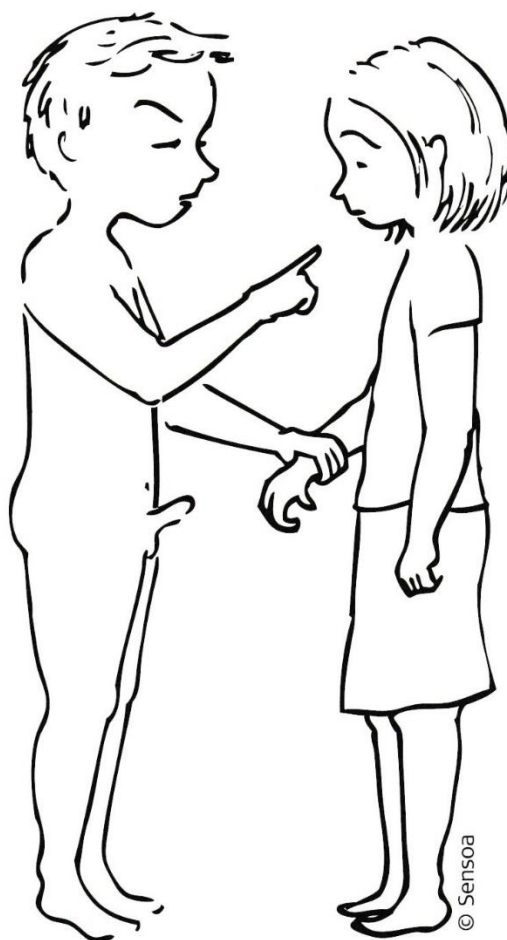
Tegenover het kind: 'De leraar doet dit wellicht met de beste bedoelingen, maar als je het niet graag hebt, heb je het recht om je weg te trekken of er iets van te zeggen. Veel kinderen vinden dit niet leuk.'

Tegenover de leraar: 'Jij zit in een machtspositie tegenover het kind. Het is aan jou als opvoeder om hier te begrenzen. Wat spreken we hierover af, zodat dit in de toekomst niet meer gebeurt?'

Beleid: zorg dat je organisatie een gedragscode heeft rond seksualiteit. Een gedragscode maakt deel uit van het preventiebeleid van je organisatie. Daar kan je ook in opnemen wanneer en hoe leraars leerlingen mogen aanraken.

2.8

Een blote jongen van 10 zet een meisje van 10 onder druk om hem te pijpen.

© Sensoa

2.8
EEN BLOTE JONGEN VAN 10
ZET EEN MEISJE VAN 10 ONDER DRUK
OM HEM TE PIJPEN.

RODE VLAG

Kinderen van 10 experimenteren met seks en worden zich geleidelijk bewust van allerlei – ook seksueel getinte – verlangens. Seksuele spelletjes met andere kinderen – zowel van het eigen als van het andere geslacht – gebeuren: elkaars genitaliën bekijken of betasten, 'vrijen' of 'vrijen nadoen'.

In situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag dringt de ene partij zich op aan de andere partij. Dat kan verbaal, of door bedreigingen of fysiek geweld. Kinderen gaan soms over de grens onder invloed van sterke erotische prikkels waarmee ze geen blijf weten. Meestal houdt het gebruik van dwang op na één keer, maar er zijn ook zeldzamere gevallen waar misbruik een gewoonte wordt. In die gevallen wordt de vlag zwart.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	– oké	In deze situatie is geen sprake van wederzijdse toestemming;
Vrijwilligheid	– oké	In deze situatie is geen sprake van vrijwilligheid. De jongen dwingt het meisje. Ze kijkt beteuterd en weet niet goed wat haar overkomt.
Gelijkwaardigheid	oké	De kinderen zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Het spelen van seksuele spelletjes is op zich wel oké, maar alleen als de andere criteria ook in orde zijn. Hier wordt een handeling afdwongen en de grenzen van het meisje overschreden.
Gepast voor de context	– oké	Een seksuele handeling afdwingen is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	Dit gedrag kan de reputatie van de jongen schaden.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Ik heb gehoord dat je een seksueel spelletje hebt willen spelen, maar tegen de zin van het meisje. Wat ging er in je om? Het is oké om met seks bezig te zijn, maar een meisje dwingen tot een seksueel spelletje kan absoluut niet. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af?'

Tegenover het meisje: 'Die jongen dwong je om een seksueel spelletje te spelen, hoe voelde jij je daarbij? Wat betekent dat voor jou? Het is oké om met seks bezig te zijn, maar iemand dwingen kan absoluut niet. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af? We maken ook afspraken met de jongen.'

Beleid: Zorg ervoor dat toezicht wordt opgenomen in je reactiebeleid.

2.9

Een meisje van 10 zit op de schoot van een volwassen man, deze streelt haar borstjes en ze vindt het best leuk.

© Sensoa

2.9
EEN MEISJE VAN 10
ZIT OP DE SCHOOT VAN EEN VOLWASSEN MAN,
DEZE STREELT HAAR BORSTJES EN ZE VINDT HET BEST LEUK.

ZWARTE VLAG

Tienjarige kinderen vertonen soms uitdagend en openlijk verleidelijk gedrag tegenover volwassenen, waarbij ze bij vertrouwde mensen op schoot klimmen en aanhalig zijn. Zij zijn via volwassenen op zoek naar hun eigen emoties, opvattingen en verlangens. Zij tasten de grenzen van de volwassenen af, om hun eigen grenzen duidelijk te krijgen.

We beoordelen hier het gedrag van de volwassene:

Toestemming	– oké	Uit haar lichaamstaal kan je afleiden dat het meisje instemt. Maar door haar leeftijd en ontwikkelingsfase kan ze geen werkelijke toestemming geven. Ze lacht, maar ze heeft er geen idee van wat er kan gebeuren en wat de gevolgen kunnen zijn.
Vrijwilligheid	oké?	Het meisje hier vindt het leuk dat de volwassene over haar borstjes streelt. Ze is niet gedwongen of gechanteerd. Er is dus wel sprake van vrijwilligheid.
Gelijkwaardigheid	– oké	Het kind is niet gelijkwaardig aan de volwassene. Een volwassene zou beter moeten weten en een kind niet uitnodigen tot seksueel getint spel.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Bepaalde aanrakingen zoals op de rug, schouder, zijn wel sociaal aanvaardbaar, op voorwaarde dat ze zonder seksuele bedoeling gebeuren. Maar zelfs wanneer het kind het oké vindt, dient de volwassene zich te begrenzen. De volwassene moet dit weten.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké
Zelfrespect	– oké	Dit gedrag kan de reputatie van de volwassene schaden.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat die man je borstjes gestreeld heeft. Het is oké om op de schoot te zitten en te strelen als je dat leuk vindt, maar die man mag je niet aan je borstjes aanraken, ook niet als jij dat leuk vindt. Dat mag wel met iemand van je eigen leeftijd. Maar die man is veel ouder dan jij. We zullen die persoon dat ook vertellen. In het vervolg zeg je best heel duidelijk nee, gaat dat lukken?

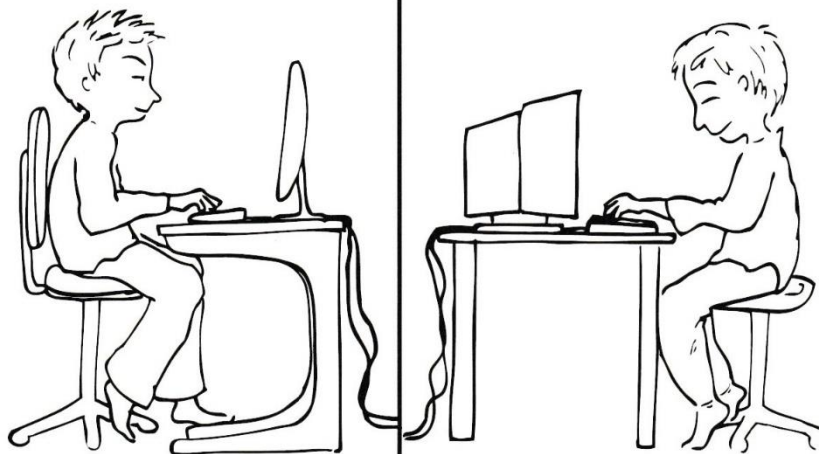
Tegenover de begeleider: 'Ik heb gehoord dat je dat meisje op schoot genomen hebt en haar borstjes gestreeld hebt. Ze scheen dat wel leuk te vinden. Het is oké om ze op schoot te nemen en te strelen op haar rug als ze dat leuk vindt, maar je kan een meisje niet aanraken aan haar borstjes, ook al vindt ze dat leuk. Je zit in een ongelijkwaardige situatie qua leeftijd en verantwoordelijkheid. Jij bent verantwoordelijk om de grenzen te bewaken. Dit mag niet weer gebeuren. Het is mogelijk dat er klacht tegen je wordt ingediend.

Beleid: In een gedragscode kan je opnemen wat de basisattitudes zijn van professionals tegenover kinderen. Seksueel getinte aanrakingen zijn nooit oké. In deze situatie zal het protocol moeten worden gevolgd. Ook de communicatie over het voorval moet met zorg worden opgenomen.

3.1

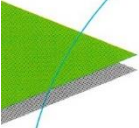
Twee 13-jarige jongens zitten op hun slaapkamer en chatten met elkaar over seks.

<jan zegt> weet jij wat 69 is?
<thomas zegt> heeft met seks te maken niet?
<jan zegt> ja, dat is pijpen en likken ; -)
<thomas zegt> huh? tegelijk?

© Sensoa

3.1 TWEE 13-JARIGE JONGENS ZITTEN OP HUN SLAAPKAMER EN CHATTEN MET ELKAAR OVER SEKS.

GROENE VLAG

Kinderen en jongeren maken gebruik van internet om met elkaar te communiceren. Daarbij durven ze vrijer met elkaar omgaan. Voor vele jongeren is dit een positieve ontwikkeling. In hun rechtstreekse contacten zijn ze vaak geremder en via internet kunnen ze, op een manier die voor hen veilig aanvoelt, communiceren en experimenteren.

We beoordelen het gedrag van de jongens:

Toestemming	oké	De jongens geven toestemming voor het gesprek.
Vrijwilligheid	oké	Ze nemen vrijwillig deel, er wordt geen dwang of druk uitgeoefend.
Gelijkwaardigheid	oké	In deze situatie zijn de jongens evenwaardige
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Dit gedrag past bij hun leeftijd. Ze doen kennis op over seks en wisselen die uit met leeftijdsgenoten. De beslotenheid van een gesprek via chat kan hun wederzijds vertrouwen en het geloof in zichzelf opkrikken. Ze kunnen elkaar in een dergelijk gesprek geruststellen over bijvoorbeeld hun penislengte of masturbatietechnieken.
Gepast voor de context	oké	De situatie speelt zich af in de beslotenheid van hun slaapkamer en ze kennen elkaar.
Zelfrespect	oké	Het gesprek heeft geen enkel schadelijk gevolg, het kan zelfs bevestigend werken voor de jongens.

Reactie

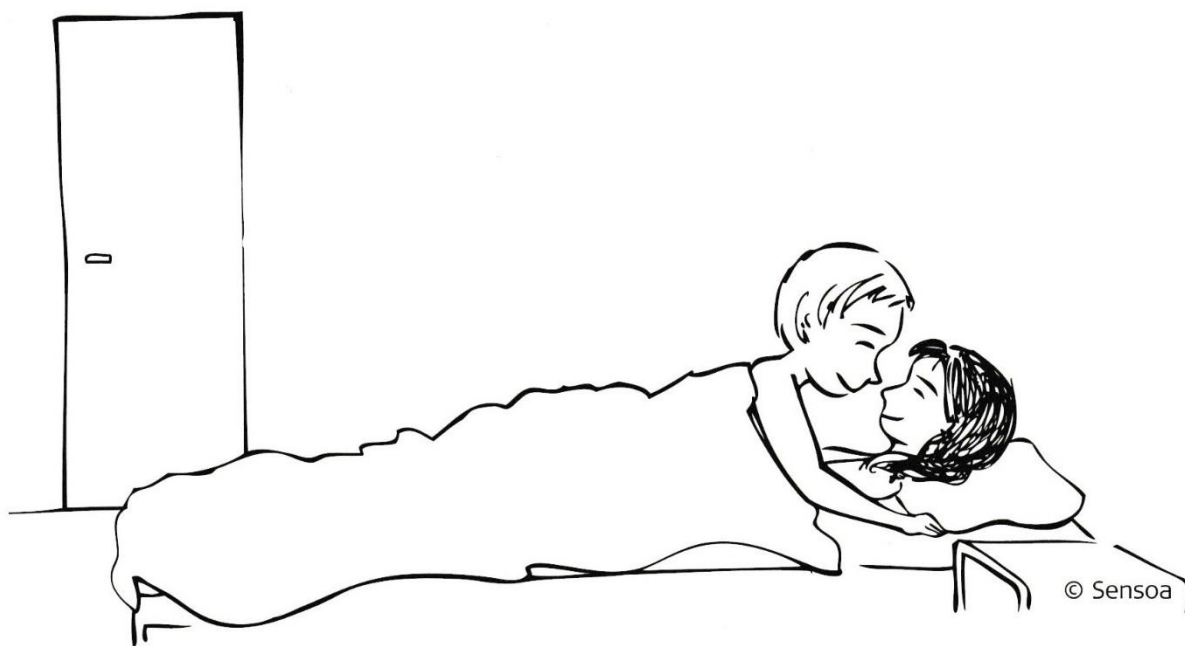
Tegenover de jongens: Bij groen gedrag hoeft je niet te reageren. Als je reageert zeg dan 'Ik heb gehoord dat jullie met elkaar gechat hebben over seks? Was dat leuk? Het is oké dat jullie een gesprekje voeren over seks, maar zorg ervoor dat jullie zo'n gesprekken veilig voeren: alleen in een veilige omgeving en met iemand die je kent.'

Tegenover de leraar of begeleider: het is normaal dat jongeren onderling gesprekken voeren over seks, ook online. Maar het is belangrijk dat dat veilig gebeurt.

Beleid: voorzie een visie en beleid over het werken met computers en nieuwe media. Ook de ICT-medewerkers kunnen daar een bijdrage in leveren.

3.2

Een jongen van 12 heeft geslachtsgemeenschap met een meisje van 12.

© Sensoa

3.2 EEN JONGEN VAN 12 HEEFT GESLACHTSGEMEENSCHAP MET EEN MEISJE VAN 12

GELE VLAG

Een jonge leeftijd wordt geassocieerd met grotere kwetsbaarheid voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en meer risicogedrag. Naarmate jongeren er meer en beter op voorbereid zijn, en het binnen een relatie met een 'vaste' partner plaatsvindt, wordt het door jongeren positiever ervaren. Negatieve ervaringen komen soms ook voor, dan zeggen jongeren dat ze minder voorbereid zijn en het niet goed hebben zien aankomen. Jongeren in deze leeftijdscategorie zijn bovendien minder geneigd om veilig te vrijen, waardoor de mogelijkheid van tienerzwangerschappen en soa's verhoogt.

We beoordelen het gedrag van beide jongeren:

Toestemming	oké	Er is duidelijke wederzijdse toestemming.
Vrijwilligheid	oké	Beide partijen beleven hun seksueel gedrag vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	oké	Beide partijen zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	In de westerse cultuur wordt geslachtsgemeenschap niet aanzien als passend voor de leeftijd en ontwikkeling van 12-jarigen.
Gepast voor de context	oké	De context is gepast: de situatie speelt zich af in de beslotenheid van hun slaapkamer.
Zelfrespect	– oké	Op jonge leeftijd aan seks beginnen verhoogt het risico op negatieve of risicovolle ervaringen.

Reactie

Tegenover de jongeren: 'Jullie zijn met elkaar naar bed geweest. Hoe voelen jullie zich daarbij? Het is begrijpelijk dat jullie zin hebben in seksueel contact. Maar er zijn redenen tot bezorgdheid als jullie al zo jong seksueel actief zijn. Je hebt veel meer kans dat het niet leuk is of dat er iets misloopt. Er zijn allerlei andere manieren om seks te hebben. Wat kunnen we hierover afspreken?'

Tegenover de leraar of begeleider: jongeren experimenteren en sommigen beginnen al vroeg met geslachtsgemeenschap. Welke informatie en ondersteuning kan je deze jongeren bieden om hun seksualiteit op een gepast tempo en op een veilige manier te beleven?

Beleid: wat is de visie van de organisatie op seksualiteit van jongeren? Hoe voorziet het beleid in relationele en seksuele vorming? Welke vormen van veilig en leeftijdsadequaat seksueel gedrag zijn mogelijk? Welke afspraken kan je hierover maken? Hoe is het toezicht georganiseerd?

3.3

Een jongen van 13 hangt pornografische foto's aan de muur van zijn kamer om er regelmatig mee te masturberen.

© Sensoa

3.3
EEN JONGEN VAN 13
HANGT PORNOGRAFISCHE FOTO'S
AAN DE MUUR VAN ZIJN KAMER.
OP ÉÉN VAN DE FOTO'S VINGERT EEN VROUW ZICHZELF.

GELE VLAG

In België keken 7 op 10 jongeren al naar porno, evenveel als het wereldgemiddelde. Er is wel een belangrijk genderverschil: meisjes kijken minder porno dan jongens en beginnen er na hun eerste seksuele ervaringen pas mee. Bijna alle jongens van 18 jaar hebben al porno gezien. Jongens zijn ook opener over en schamen zich minder.

Masturberen is normaal voor een 13-jarige jongen. Meisjes masturberen minder vaak dan jongens. Masturbatie heeft een belangrijke en gezonde functie: de puber ontdekt de seksuele aspecten van zijn eigen lichaam.

We beoordelen het gedrag van de jongen:

Toestemming	oké	De jongen heeft de foto's zelf opgehangen.
Vrijwilligheid	± oké	Iemand die de kamer binnenkomt kan de posters als storend ervaren.
Gelijkwaardigheid	nvt	De jongen handelt alleen.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Masturberen en nieuwsgierigheid naar porno is normaal gedrag voor een 13-jarige jongen.
Gepast voor de context	± oké	Toch is de situatie niet oké voor de context, omdat de foto's expliciet aan de muur hangen en bezoekers kunnen choqueren. De slaapkamer is privé, maar ook een stuk publiek: iedereen die binnenkomt wordt (ongevraagd) geconfronteerd met pornografische foto's.
Zelfrespect	oké?	De jongen kan imago schade lijden.

Reactie

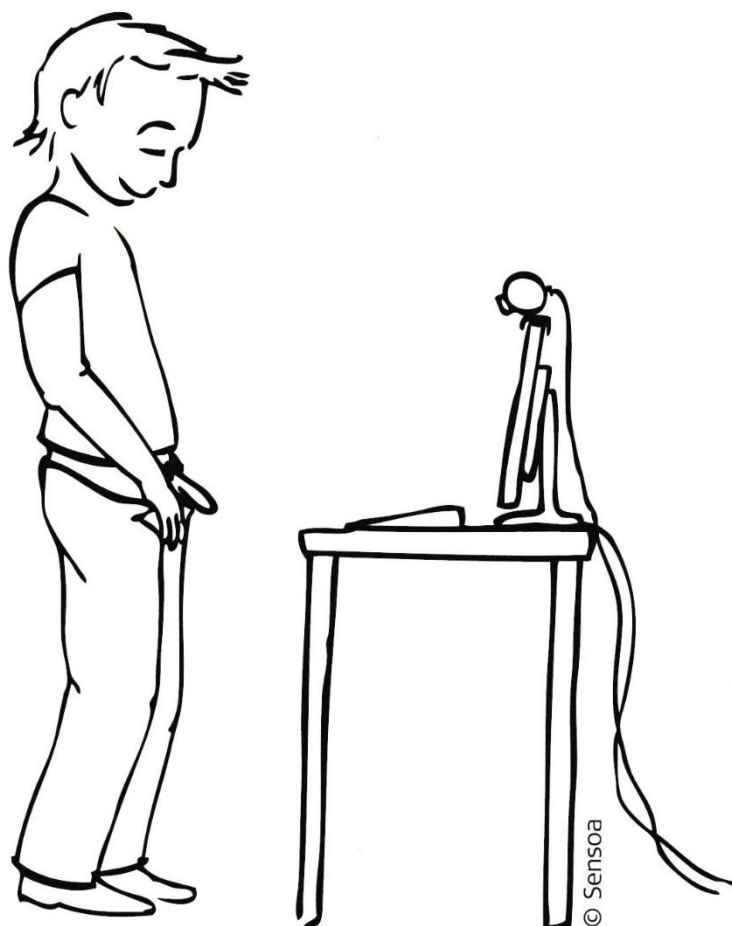
Tegenover de jongen: 'Je gebruikt posters om te masturberen, werkt dat zo? Hoe voel je je daarbij? Ik maak me zorgen dat ook anderen dat kunnen zien hangen. Het is oké om porno te gebruiken, maar zorg er dan voor dat de posters in je kast liggen of hangen, dan moet niemand er ongevraagd mee geconfronteerd worden.'

Tegenover de leraar of begeleider: masturberen en porno gebruiken is nogal genderspecifiek. Omdat er veel vrouwelijke begeleiders zijn, kan dat voor hen soms moeilijk liggen. Een beter begrip en kennis van jongens in ontwikkeling kan helpen.

Beleid: maak afspraken over wat mogelijk is en waar, zorg voor privacy voor seksueel gedrag.

3.4

Een jongen van 15 laat op de webcam zijn penis zien aan een vriend.

© Sensoa

3.4 EEN JONGEN VAN 15 LAAT OP DE WEBCAM ZIJN PENIS ZIEN AAN EEN VRIEND.

GELE VLAG

Kinderen en jongeren maken massaal gebruik van nieuwe en sociale media. Online communiceren met elkaar kan resulteren in een wederzijdse vertrouwdeheid, waar op zich niets mis mee is. Veel kinderen en jongeren ervaren deze nieuwe communicatie als een positieve ontwikkeling, waardoor ze vrijer met elkaar kunnen omgaan.

We gaan er hier vanuit dat beide partners (de jongen en de persoon aan de andere kant) elkaar kennen. Daarom krijgt deze situatie een gele vlag. Als de jongen zeker is met wie hij communiceert, die persoon evenwaardig is en er wederzijds vertrouwen en afspraken zijn, kan deze situatie ook groen worden.

Stel dat er aan de andere kant absoluut negatief gereageerd wordt op het vertoon van de penis, of als de jongen de andere persoon niet kent, dan wordt de vlag rood. Blijft de jongen dit herhaaldelijk doen, dan wordt de vlag zwart.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	oké	Er is wederzijdse toestemming.
Vrijwilligheid	oké	Voor zover we weten is er geen sprake van druk of dwang.
Gelijkwaardigheid	oké	Beide jongens zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag is op zich passend voor de leeftijd en ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké	De context is onvoldoende veilig. De jongen kan niet zien of de persoon aan de andere kant daadwerkelijk diegene is voor wie hij zich uitgeeft.
Zelfrespect	– oké	Het gedrag kan beschadigend zijn voor de jongen, omdat er geen afspraken zijn over wat er met de beelden gebeurt.

Reactie

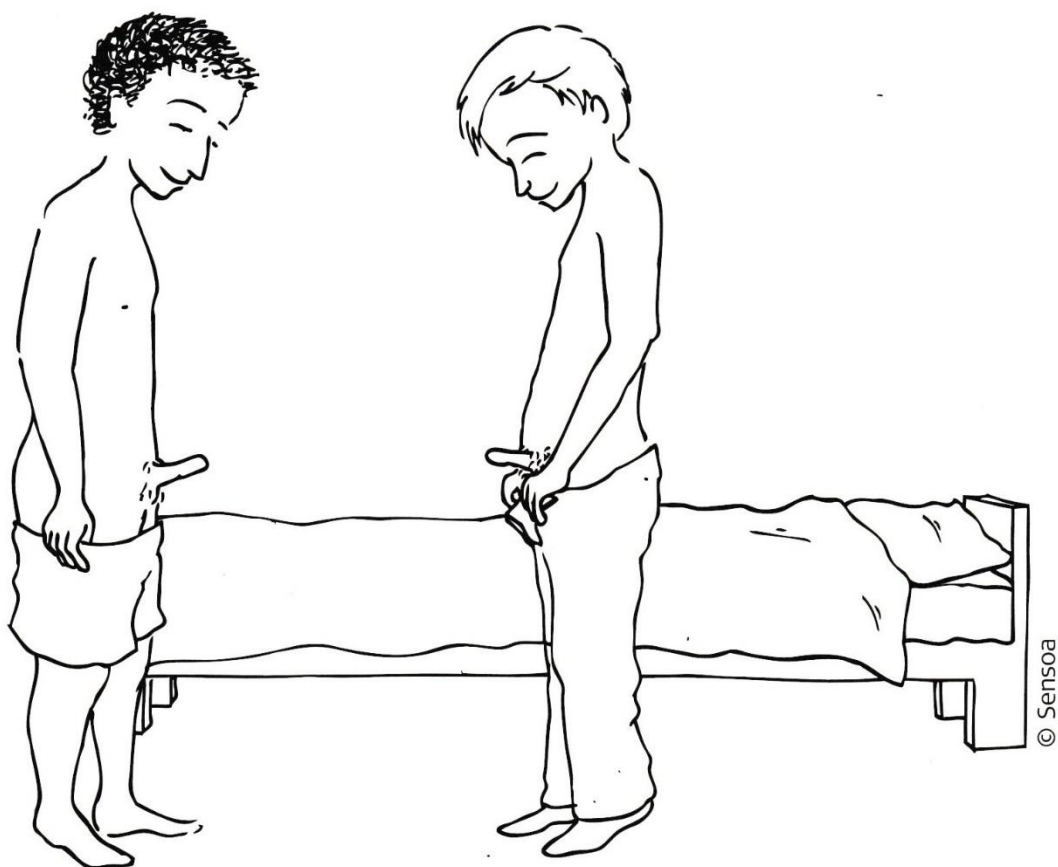
Tegenover de jongere: 'Het is oké dat je je lichaam wil laten zien voor de webcam, maar zorg ervoor dat je dit op een veilige manier doet: alleen in een veilige omgeving, met iemand die je kent en nadat je duidelijke afspraken hebt gemaakt.'

Tegenover de leraar of begeleider: het is normaal dat jongeren hun seksualiteit ook online willen beleven, maar er zijn belangrijke risico's op gebied van privacy en (misbruik van) vertrouwen. Leer jongeren hoe ze hun privacy kunnen beschermen en werk aan attitudevorming rond vertrouwen.

Beleid: voorzie een visie en beleid over het werken met computers en nieuwe media. Neem omgang met sociale media op in relationele en seksuele vorming. Ook de ICT-medewerkers kunnen daar een bijdrage in leveren.

3.5

Twee jongens van 14 logeren bij elkaar.
Ze laten elkaar hun erectie zien.

© Sensoa

3.5 TWEE JONGENS VAN 14 LOGEREN BIJ ELKAAR. ZE LATEN ELKAAR HUN ERECTIE ZIEN.

GROENE VLAG

De puberteit is een periode van innerlijke onzekerheden. Er vinden verschillende veranderingen in het lichaam plaats. De aandacht voor het eigen lichaam en dat van de andere neemt toe. Ze staan open voor gemeenschappelijke seksuele activiteiten met leeftijdsgenoten, dikwijls van het eigen geslacht.

We beoordelen hier het gedrag van beide jongeren:

Toestemming	oké	In deze situatie gaat het om twee jongens die bij elkaar overnachten. Ze laten elkaar hun erectie zien. Misschien masturberen ze samen.
Vrijwilligheid	oké	We zien dat geen van beide de ander onder druk zet.
Gelijkwaardigheid	oké	Ze zijn beiden even oud. Indien één van de jongens homoseksuele gevoelens heeft, zal de beleving kunnen verschillen. Meestal wordt dit maar op latere leeftijd echt duidelijk.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Pubers staan open voor gemeenschappelijke seksuele activiteiten met leeftijdsgenoten, dikwijls van hetzelfde geslacht.
Gepast voor de context	oké	Het speelt zich af in de besloten ruimte van de slaapkamer.
Zelfrespect	oké	Ze hebben geen nadelige gevolgen van dit gedrag.

Reactie

Tegenover de jongens: Bij groen gedrag kan je ook niet reageren. Of bevestigen: 'Jullie hebben erecties vergeleken, hoor ik. Was dat oké? hoe voelde dat? Het is oké om dit te doen als jullie dat beiden goed vinden. Het hoort bij groot worden. Als iemand het niet meer leuk vindt, moet je stoppen.'

Tegenover de leraar of begeleider: problematiseer het gedrag niet.

Beleid: geef ruimte voor experimentergedrag, privacy. Ontwikkel een beleid rond toezicht, ontwikkel een visie op seksualiteit in je organisatie.

3.6

Twee meisjes van 12 kijken nieuwsgierig in een pikante lingeriecatalogus.

3.6 TWEË MEISJES VAN 12 KIJKEN NIEUWSGIERIG IN EEN PIKANTE LINGERIECATALOGUS.

GROENE VLAG

Gezamenlijk de lingeriecatalogus doorbladeren is een vorm van sociale interactie tussen beide meisjes. De plaatjes doen min of meer dienst als een voorwendsel om na te gaan hoe ze zelf reageren en hoe de ander reageert op het uiterlijk en de lichamen van de modellen in de catalogus.

Door naar elkaar te luisteren komen ze te weten wat ze als normaal of afwijkend beschouwen. De grappen en het feit of er gelachten of gezucht wordt functioneren als een middel om normatieve richtlijnen te creëren.

We beoordelen hier het gedrag van de beide meisjes:

Toestemming	oké	Beide meisjes geven toestemming.
Vrijwilligheid	oké	Beide meisjes doen dit vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	oké	Beide meisjes zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag is gepast voor de leeftijd of ontwikkeling. Kinderen worden vaak gedreven door nieuwsgierigheid en het verlangen naar kennis.
Gepast voor de context	oké	Er zijn geen aanwijzingen dat de context hier niet oké is.
Zelfrespect	oké	Ze hebben geen nadelige gevolgen van dit gedrag.

Reactie

Tegenover de meisjes: op groen gedrag moet je niet per se reageren. Je kan reageren met 'Welke lingerie vind je het mooiste/lelijkste?'

Tegenover de leraar of begeleider: deze meisjes vinden het spannend en opwindend om in pikante boekjes te kijken. Op deze leeftijd vinden ze het ook prettig om dat samen met leeftijdsgenoten te doen. Zo helpen ze elkaar om zich er een mening over te vormen. Bied hen wel de mogelijkheid aan om vragen te kunnen stellen want deze boekjes kunnen hen het idee geven dat alleen perfecte lichamen mooi zijn. Deze situatie geeft de kans om met de meisjes in gesprek te gaan over seksualiteit, lichaamsbeeld en schoonheidsidealen.

Beleid: hoe integreer je situaties als deze in het kwaliteitsbeleid van je organisatie? Hoe en waar organiseer je relationele en seksuele vorming?

3.7

Een 14-jarige jongen surft op zijn kamer naar erotische websites en hij masturbeert zich. Op het beeldscherm zie je een atletische jongeman.

3.7
EEN 14-JARIGE JONGEN
SURFT OP ZIJN KAMER NAAR EROTISCHE WEBSITES
EN HIJ MASTURBEERT ZICH. OP HET BEELDSCHERM
ZIE JE EEN ATLETISCHE JONGEMAN.

GROENE VLAG

Masturbatie heeft een belangrijke en gezonde functie. De puber ontdekt de seksuele aspecten van het eigen lichaam. Meisjes masturberen minder vaak dan jongens.

Als jonge tieners bekijken jongens veel erotisch materiaal. Naarmate hun eigen seksuele ervaring toeneemt hebben ze minder interesse voor erotiek. Het belang van erotiek als rechtstreekse bron van informatie neemt dan af. Erotiek wordt vanaf dan vooral gebruikt om seksuele opwindning te stimuleren.

Dat de jongen naar homoseksuele erotiek kijkt, wil niet per definitie zeggen dat hij homoseksueel is. Het is goed mogelijk dat de jongen (erotische beelden van) seks tussen mannen gewoon spannend vindt.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	nvt	De jongen handelt alleen
Vrijwilligheid	oké	De jongen doet dit vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	nvt	De jongen handelt alleen.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Masturberen is gepast gedrag voor een 14-jarige jongen.
Gepast voor de context	oké	De context is oké: hij doet dit in de beslotenheid van zijn kamer.
Zelfrespect	oké	De jongen heeft geen nadelige gevolgen van dit gedrag.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Ik merk dat je hier naar wat interessante sites hebt gesurft. Zat er iets mooi tussen?'

Tegenover de leraar of begeleider: bij groene vlag is het niet nodig om te reageren. Als je reageert moet het een positieve reactie zijn. Je kan vragen of hij mooie foto's gezien heeft online.

Beleid: het is belangrijk dat er ook in jouw organisatie groene vlag gedrag mogelijk is. Omschrijf in het beleid van je organisatie welke gedragingen acceptabel zijn in diverse contexten en onder welke voorwaarden (criteria).

3.8

Een meisje van 12 zit op de schoot van een 17-jarige jongen. Ze kijkt hem verleidelijk aan. De jongen kijkt naar haar blote buik en benen.

© Sensoa

3.8
EEN MEISJE VAN 12
ZIT OP DE SCHOOT VAN EEN 17-JARIGE JONGEN.
ZE KIJKT HEM VERLEIDELIJK AAN.
DE JONGEN KIJKT NAAR HAAR BLOTE BUIK EN BENEN.

GELE VLAG

De jongen is 17, het meisje is 12. Zij geniet van zijn aandacht en van de spanning die de situatie teweegbrengt. Hij is al een ontwikkelingsstadium verder en heeft al verdere ervaringen met seksualiteit. Verschillende sociale wetenschappers spreken van seksueel misbruik bij jongeren bij een leeftijdsverschil van 5 jaar en meer, omdat de ontwikkelingsnoden te veel verschillen. Hij denkt misschien al aan seks, zij denkt aan mooi gevonden worden en verleidelijk zijn.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	oké	Het meisje geeft de jongen toestemming om te kijken.
Vrijwilligheid	oké	Het meisje ondergaat de situatie vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	– oké	De jongeren zijn niet gelijkwaardig: er is een leeftijdsverschil van 5 jaar.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	De gevoelens van seksuele opwinding en aantrekking passen bij de leeftijd van de jongen, maar het meisje van 12 zoekt eerder aandacht en bevestiging.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	Dit gedrag kan het zelfrespect van de jongen schaden.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Dat meisje is veel te jong voor jou. Een beetje geflirt kan geen kwaad, maar het kan niet verder gaan.'

Tegenover de leraar of begeleider: Tieners experimenteren veel. Maar het gedrag van de jongen tegenover het meisje mag niet verder gaan. Wijs hem daarop en zorg ervoor dat hij zijn gedrag begrenst.

Beleid: maak duidelijke afspraken over omgaan met naaktheid en omkleden.

3.9

Een moeder wast de piemel van haar 12-jarige zoon onder de douche. Ze vindt goede hygiëne belangrijk.

© Sensoa

3.9
EEN MOEDER WAST DE PIEMEL
VAN HAAR 12-JARIGE Zoon ONDER DE DOUCHE.
ZE VINDT EEN GOEDE HYGIËNE BELANGRIJK.

RODE VLAG

Opvoeding tot zelfredzaamheid houdt in dat een ouder of opvoeder het kind stapsgewijs leert zichzelf te wassen en te verzorgen. De meeste jongens kunnen al ruim voor hun 12e jaar hun piemel goed wassen. Dan is het ongepast dat een volwassene dit nog doet. Ook de vrijwilligheid kan je in vraag stellen: als ouder heb je immers macht over je kind en kan je het dwingen om dit te ondergaan (met alle machtsargumenten).

Als een kind van 12 nog als een kind wordt gewassen, negeert men zijn ontluikende seksualiteit en nood aan privacy. Als de situatie voor de jongen seksueel prikkelend is, is de moeder misbruik aan het maken van de afhankelijke positie van het kind en is het seksueel misbruik.

We beoordelen hier het gedrag van de moeder:

Toestemming	- oké	Bij dagelijks terugkerende verzorgende handelingen is het voor een kind moeilijk uit te maken of hij of zij dit goed vindt en er dus al dan niet toestemming voor kan geven.
Vrijwilligheid	- oké	De moeder heeft hier overwicht en kan het kind dwingen.
Gelijkwaardigheid	- oké	De moeder en de jongen zijn niet gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	- oké	De jongen is 12 jaar en dus in staat zijn piemel zelf te wassen. De moeder is volwassen en zou dat moeten weten.
Gepast voor de context	- oké	De context is privé maar het gedrag is niet oké.
Zelfrespect	- oké	Dit gedrag kan het zelfrespect van de moeder schaden. Haar gedrag kan aanzien worden als seksueel misbruik als haar aanrakingen prikkelend zijn voor de jongen.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Je bent oud genoeg om je piemel zelf te wassen. Je mama moet je daar niet meer bij helpen.'

Tegenover de moeder: 'Een jongen van 12 is oud genoeg om zijn piemel zelf te wassen. Leer je kind stapsgewijs hoe het zich kan wassen en verzorgen, zo respecteer je zijn privacy.'

Beleid: Bespreek hoe je omgaat met grenzen in de dagelijkse verzorging van kinderen en jongeren.

3.10

Een groepje pubers speelt in de slaapkamer het spelletje 'waarheid, durven of doen'. De jongen krijgt de opdracht een meisje haar borsten aan te raken en voert de opdracht uit.

Je moet met je beide handen de borsten van Anna vastpakken.

3.10
EEN GROEPJE PUBERS SPEELT IN DE
SLAAPKAMER HET SPELLETJE 'WAARHEID, DURVEN OF DOEN'.
DE JONGEN KRIJGT DE OPDRACHT EEN MEISJE HAAR BORSTEN
AAN TE RAKEN EN VOERT DE OPDRACHT UIT.

GELE VLAG

Bijna alle kinderen hebben ervaring met seksuele spelletjes of situaties met een groep. De groep kan je soms helpen om je verlegenheid of gêne te overwinnen, maar kan je ook onder druk zetten om dingen te doen die je niet wil of waar je nog niet aan toe bent.

Een groep kan een jongere een alibi geven om seksueel grensoverschrijdend gedrag te stellen tegenover een andere jongere. In onderzoek naar zedendelicten geven jongens (meestal zijn het jongens) 'een geintje, stoer zijn, erbij willen horen, status verwerven, kunnen opscheppen' als motieven.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen.

Toestemming	– oké	Het is onduidelijk of het meisje dit wil en of de jongen geïnformeerd toestemming gaf.
Vrijwilligheid	± oké	Het is onduidelijk of de jongen zelf de borsten van het meisje wil aanraken. Zowel de jongen als het meisje worden in het spel onder druk gezet.
Gelijkwaardigheid	– oké	De jongeren zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Seksuele spelletjes zijn normaal voor deze leeftijd.
Gepast voor de context	oké	Het gedrag speelt zich af in de beslotenheid van een slaapkamer en onder een groep vrienden.
Zelfrespect	± oké	Dit gedrag kan het zelfrespect van de jongeren schaden. Ze kunnen zich hier achteraf slecht bij voelen.

Reactie

Tegenover de jongen en het meisje: 'Je mag je niet laten dwingen om iets te doen wat je niet wil, of wat niet goed is. Als de groep je onder druk zet, is dat niet goed. Het is dus oké als je nee zegt op die opdracht.'

Tegenover de andere kinderen: 'Het is oké om spelletjes te spelen, maar jullie mogen andere kinderen niet onder druk zetten om iets te doen dat zij niet willen. Wat kunnen we hierover afspreken?'

Tegenover de leraar of begeleider: Jongeren experimenteren veel, ook met seksueel getinte spelletjes. Maar iemand dwingen tot een handeling is niet oké. Wijs de jongens daarop en zorg ervoor dat hij zijn gedrag begrenst.

Beleid: Probeer oog te hebben voor de normale seksuele ontwikkeling en leer jongeren welk gedrag aanvaardbaar is en welk niet.

3.11

Twee 13-jarige meisjes zitten in de slaapkamer op bed. Ze strelen elkaar tussen en over de bovenbenen en vinden het fijn.

© Sensoa

3.11
TWEE 13-JARIGE MEISJES ZITTEN
IN DE SLaAPKAMER OP BED. ZE STRELEN ELKAAR
TUSSEN EN OVER DE BOVENBENEN EN VINDEN HET FIJN.

GROENE VLAG

De puberteit is een experimenteerfase. De meisjes zoeken elkaar op en tasten hun grenzen af. Zolang dit met wederzijdse toestemming gebeurt en in een veilige context, is dat oké. Als één van de meisjes wel druk ervaart om iets te doen waar ze nog niet aan toe is, dan wordt het gedrag wel geel.

We beoordelen hier het gedrag van beide meisjes:

Toestemming	oké	Er is wederzijdse toestemming. Dit valt af te leiden uit hun lichaams- en gelaatsuitdrukkingen. De meisjes hebben een positieve lichaamshouding, ze lachen en kijken blij.
Vrijwilligheid	oké	In deze situatie gaat het om twee meisjes die niet gedwongen worden.
Gelijkwaardigheid	oké	De meisjes zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	De puberteit is een experimenteerfase. De meisjes zoeken elkaar op en tasten grenzen af.
Gepast voor de context	oké	Het gedrag speelt zich af in de besloten ruimte van de slaapkamer.
Zelfrespect	oké	Er zijn geen schadelijke gevolgen voor de meisjes.

Reactie

Tegenover de meisjes: geen reactie, of interesse tonen. 'Was het leuk?' Als je twijfelt over de vrijwilligheid, is het goed dat te bevragen bij beide kinderen. 'Ik zie dat jullie strelen en ervan genieten. Was het leuk?' het is oké om je lichaam te verkennen, zolang jullie dat beiden goed vinden. Als de ander jou zou dwingen, of als je het niet meer leuk vindt, hou je ermee op'.

Tegenover de leraar of begeleider: let op non-verbaal gedrag, geef gedragsregels mee zoals 'doe nooit iets wat je niet leuk vindt' of 'dring de ander niets op'.

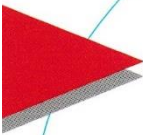
Beleid: denk na over privacy en toezicht, experimenteer ruimte van de jongeren. Maak hierover afspraken intern en bespreek hoe je hierover communiceert met ouders en andere kinderen.

4.1

Een jongen van 17 exhibiteert zich in het park.

4.1 EEN JONGEN VAN 17 EXHIBITIONEERT ZICH IN HET PARK.

RODE VLAG

Het is belangrijk de motieven van de jongen te kennen. Evalueer dit expliciet als opvoeder. Dit gedrag hoeft niet per se te leiden tot seksueel misbruik van anderen. Exhibitionisme kan ook zijn: mensen choqueren, bewust kicks opzoeken. Vaak wordt er doelbewust voor vrouwen of kinderen gekozen als slachtoffer.

Anderzijds kan het een stap zijn in de carrière van een pleger van seksueel misbruik. Jeugdige exhibitionisten vertonen een meer deviante psychoseksuele ontwikkeling dan jongeren die ander seksueel grensoverschrijdend gedrag stellen. Ze zouden meer gepreoccupeerd zijn met seks en een hogere graad van impulsiviteit vertonen. Dit gedrag vraagt om verdere monitoring.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	– oké	Er is geen wederzijdse toestemming.
Vrijwilligheid	– oké	Er is geen vrijwilligheid. De personen worden onmiddellijk geconfronteerd met de seksuele handelingen van de jongen.
Gelijkwaardigheid	– oké	De voorbijgangers zitten in een ongelijkwaardige positie vanwege de dreiging die uitgaat van een agressieve mannelijke seksualiteit.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Dit gedrag is voor geen enkele leeftijd oké.
Gepast voor de context	– oké	Het gedrag in geen enkele context gepast.
Zelfrespect	– oké	De jongen kan zichzelf hiermee beschadigen. Hij is immers strafbaar: het betreft hier openbare zedenschennis.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Je kan dit niet doen. Je jaagt een vrouw en een kind schrik aan. Die hebben alle reden om klacht tegen jou in te dienen. Je bent op een openbare plaats, niemand wil jou hier met een blote penis zien. Dit mag niet meer gebeuren, wat spreken we hierover af? Indien het nog een keer gebeurt (zwarte vlag) zullen we je sancties moeten geven.'

Tegenover de leraar of begeleider: jongeren van deze leeftijd weten dat het niet gepast is om geslachtsdelen te ontbloten op een publieke plaats. Er zal voldoende toezicht moeten georganiseerd worden om dit soort gedrag te voorkomen.

Beleid: organiseer een vorm van toezicht. Er moet ook nagedacht worden over het inschakelen van de ouders in deze situatie.

4.2

Een meisje van 15 jaar wordt door enkele jongens van dezelfde leeftijd vastgehouden om haar kleren uit te kunnen trekken.

© Sensoa

4.2
EEN MEISJE VAN 15 JAAR
WORDT DOOR ENKELE JONGENS VAN DEZELFDE LEEFTIJD
VASTGEHOUDEN OM HAAR KLEREN UIT TE KUNNEN TREKKEN.

ZWARTE VLAG

Er zijn verschillende vormen van dwang die we op een continuüm van verleiden tot verkrachten kunnen plaatsen. Wanneer verleiden niet leidt tot het beoogde doel, wordt er vaak overgegaan op aandringen. Dit aandringen kan verbaal gebeuren, al dan niet gepaard met lichamelijke signalen van opvrijen en opgeilen. Verder in het continuüm is er het gebruik van fysieke kracht of overmacht.

In deze situatie gebruiken de jongens lichamelijk geweld om het meisje uit te kleden. Ze maken misbruik van het feit dat het meisje alleen is en zij in groep zijn.

We beoordelen hier het gedrag van de jongens:

Toestemming	– oké	Er is geen wederzijdse toestemming.
Vrijwilligheid	– oké	Er is geen vrijwilligheid. De jongens dwingen het meisje met lichamelijk geweld.
Gelijkwaardigheid	– oké	Er is geen sprake van gelijkwaardigheid, de jongens hebben overmacht.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Op deze leeftijd weten de jongens dat geweld of dwang gebruiken voor seksuele spelletjes ongepast is.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	De jongens kunnen zichzelf hiermee beschadigen. Het meisje kan klacht tegen hen indienen.

Reactie

Tegenover de jongens: 'Het is oké dat jullie nieuwsgierig zijn naar hoe een meisje eruitziet, maar iemand met geweld dwingen kan echt niet. Dit meisje heeft alle recht om klacht in te dienen tegen jullie. Jullie zullen een gepaste straf krijgen en ook jullie ouders worden ingelicht.'

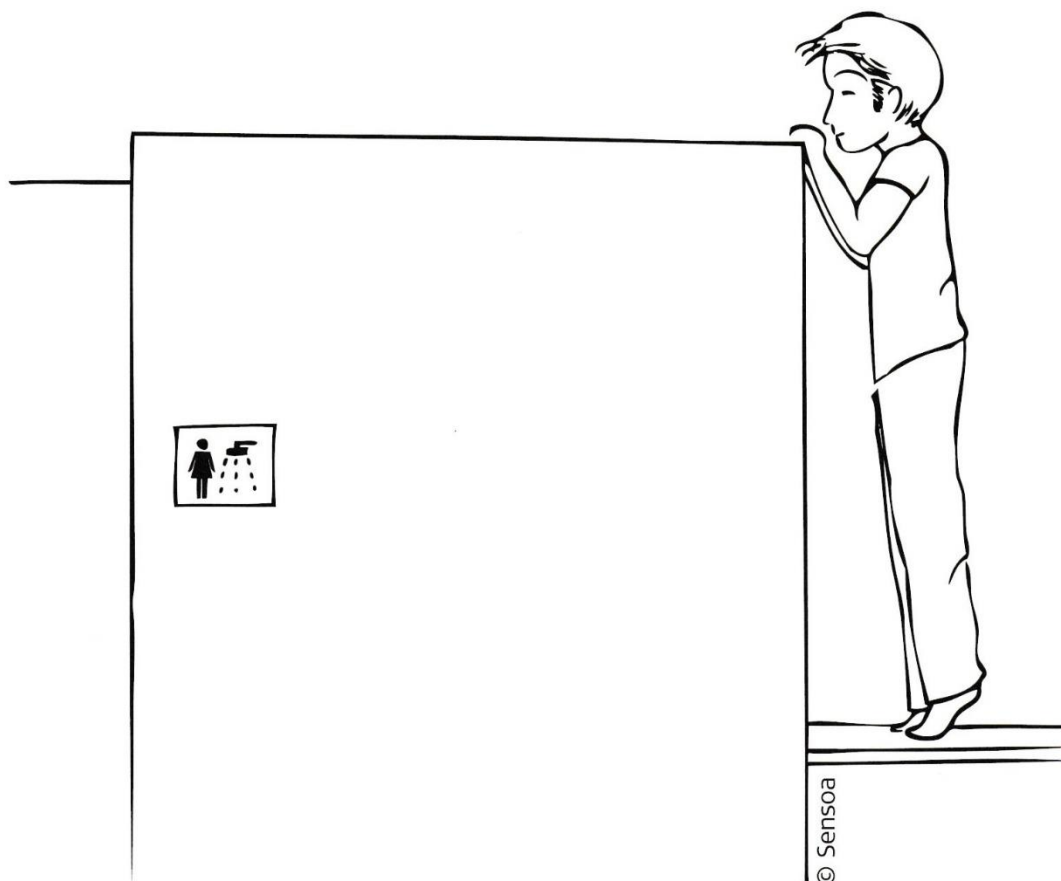
Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat jongens je met geweld uitgekleeft hebben. We nemen dit zeer ernstig. Zij zullen een gepaste straf krijgen. We zullen erover waken dat dit niet meer gebeurt. En voor jou zullen we de hulp die je nodig hebt organiseren.'

Tegenover de leraars of begeleiders: jongeren van deze leeftijd weten dat ze niemand mogen dwingen tot handelingen. Verbied het gedrag, neem maatregelen, maak een rapport op en verwijst.

Beleid: Een situatie als deze is een crisis voor een organisatie. Het is belangrijk dat je beschikt over een protocol en dat er goed wordt nagedacht over elke stap. Ook de beschikbare hulpverlening heeft hierbij een rol.

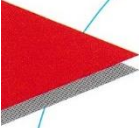
4.3

Een jongen van 17 gluurt regelmatig in de doucheruimtes van de meisjes.

© Sensoa

4.3 EEN JONGEN VAN 17 GLUURT REGELMATIG IN DE DOUCHERUIMTES VAN DE MEISJES.

RODE VLAG

Op deze leeftijd weet een jongere dat gluren ongepast is. Het feit dat hij het toch blijft doen (regelmatig) maakt dit gedrag rood. Bij eenmalig gluren zou het gedrag een gele vlag krijgen. Als het gaat om een groepje dat gluurt, dan is het ook een rode vlag.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	- oké	De meisjes weten niet dat ze begluurd worden en geven geen toestemming.
Vrijwilligheid	- oké	Ze ondergaan dit niet vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	- oké	De situatie is ongelijk: het is een jongen die kijkt naar meisjes. Dit kan een dreiging creëren van agressieve mannelijke seksualiteit. Dit kan de meisjes bang maken, ook al zou dat niet de bedoeling zijn.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	- oké	Op deze leeftijd weet hij dat dit ongepast is.
Gepast voor de context	- oké	Dit gedrag schendt de privacy van de betrokken meisjes en is dus niet geschikt voor de context.
Zelfrespect	- oké	Dit gedrag kan het imago van deze jongen schenden.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Ik heb gehoord dat je regelmatig staat te gluren in de doucheruimte. Wat vind je daar zelf van? Vind je dat interessant? Ik begrijp dat je nieuwsgierig bent maar dit kan echt niet. Je jaagt de meisjes schrik aan en respecteert hun privacy niet. Dat mag niet meer gebeuren, wat spreken we hierover af? Indien het nog een keer gebeurt (zwarte vlag) zullen we je sancties moeten geven.'

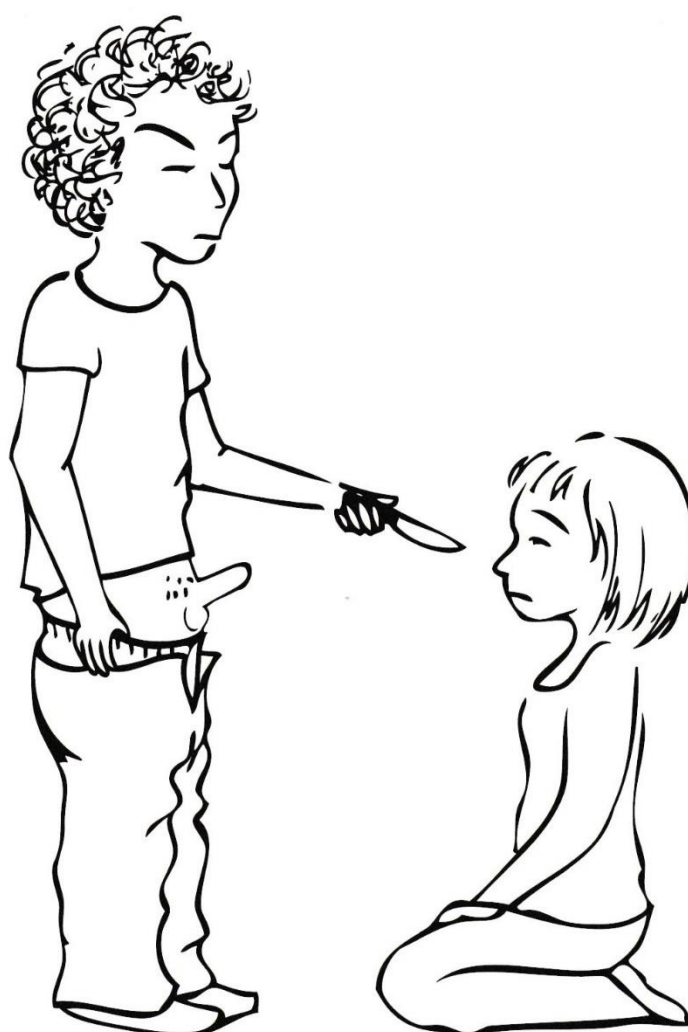
Tegenover de meisjes: 'Ik heb gehoord dat die jongen jullie heeft bespied in de doucheruimte. Wat vinden jullie daarvan? Hij mag dit niet doen. We zullen ervoor zorgen dat dit niet meer gebeurt.'

Tegenover de leraars of begeleiders: jongeren van deze leeftijd weten dat het niet gepast is om te gluren. Er zal voldoende toezicht moeten georganiseerd worden om dit soort gedrag te voorkomen.

Beleid: organiseer een vorm van toezicht bij situaties van uitkleden en omkleden.

4.4

Een 14-jarige jongen dwingt een 14-jarig meisje hem te pijpen. Hij bedreigt haar met een mes.

© Sensoa

4.4
EEN 14-JARIGE JONGEN
DWINGT EEN 14-JARIG MEISJE HEM TE PIJPEN.
HIJ BEDREIGT HAAR MET EEN MES.

ZWARTE VLAG

In situaties van seksueel misbruik gebeurt het vaak dat de ene partij zich opdringt aan de andere. Dit kan verbaal gebeuren of door bedreigingen zoals in deze situatie met een mes.

Bij sommige jongeren houdt het gebruik van dwang op na één keer. Soms gaan jongeren over de grens onder invloed van sterke erotische prikkels waar ze geen blijf mee weten. Of ze worden meegesleept door een groepje en geraken door de gebeurtenis helemaal overstuurd. Bij zeldzamere gevallen wordt misbruik een gewoonte. De activiteiten worden een 'seksueel project' dat de jongere zorgvuldig voorbereidt en waaraan hij/zij veel genot beleeft.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	– oké	Er is geen sprake van wederzijdse toestemming.
Vrijwilligheid	– oké	Er is geen sprake van vrijwilligheid, de jongen dwingt het meisje.
Gelijkwaardigheid	– oké	De jongen heeft overmacht, hij is gewapend met een mes.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Iemand tot seks dwingen met geweld is voor geen enkele leeftijd oké.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	De jongen kan zichzelf hiermee schade berokkenen: zijn reputatie wordt hiermee beschadigd en hij riskeert een straf.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Ik heb gehoord dat je een meisje wou dwingen om seks te hebben. Wat vind je daar zelf van? Ik ben bang dat je hierdoor in de problemen geraakt. Het is oké dat je interesse hebt in seks, maar iemand met geweld dwingen is helemaal niet oké. Wat zullen we hierover afspreken? Je moet je excuses aanbieden. Je zal een gepaste straf krijgen. Ook je ouders zullen ingelicht moeten worden. En het is mogelijk dat het meisje klacht indient tegen jou.'

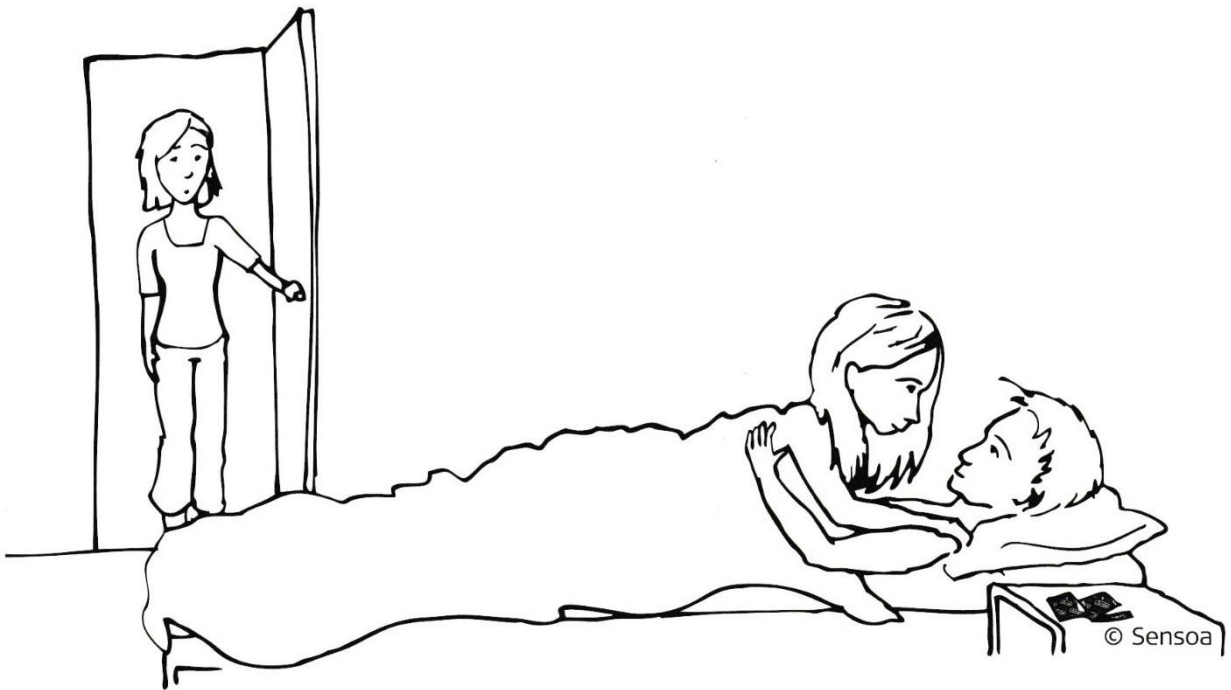
Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat (naam van de jongen) jou wou dwingen om seks te hebben. Hoe voel jij je daarbij? Wij nemen dit voorval zeer ernstig. Hij zal een gepaste straf krijgen. We zullen erover waken dat dit niet meer gebeurt. En voor jou zullen we de hulp die je nodig hebt organiseren.'

Tegenover de leraars of begeleiders: jongeren van deze leeftijd weten dat ze niemand mogen dwingen tot handelingen. Verbied het gedrag, neem maatregelen, maak een rapport op en verwijst.

Beleid: Een situatie als deze is een crisis voor een organisatie. Het is belangrijk dat je beschikt over een protocol en dat er goed wordt nagedacht over elke stap. Ook de beschikbare hulpverlening heeft hierbij een rol.

4.5

Een moeder verrast haar zoon van 16 en zijn vriendinnetje van 17 samen in bed. Op het nachtkastje ligt een pakje condooms. De moeder is helemaal van de kaart.

4.5
EEN MOEDER VERRAST HAAR ZOON VAN 16
EN ZIJN VRIENDINNETJE VAN 17 SAMEN IN BED.
OP HET NACHTKASTJE LIGT EEN PAKJE CONDOOMS.
DE MOEDER IS HELEMAAL VAN DE KAART.

GROENE VLAG

Het gedrag is normaal voor deze leeftijd: 50% van de min-18-jarigen heeft reeds geslachtsgemeenschap gehad.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen en het meisje.

Toestemming	oké	Er is wederzijdse toestemming. Dit valt af te leiden uit hun gelaatsuitdrukkingen.
Vrijwilligheid	oké	Beide jongeren beleven hun seksueel gedrag vrijwillig.
Gelijkwaardigheid	oké	Beide partners zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag is gepast voor de leeftijd.
Gepast voor de context	oké	Het gedrag is gepast voor de context: het speelt zich af in de besloten ruimte van de slaapkamer.
Zelfrespect	oké	Er zijn geen schadelijke gevolgen voor de jongeren. Het pakje condoms wijst op het belang dat deze jongeren hechten aan veilig vrijen.

Reactie

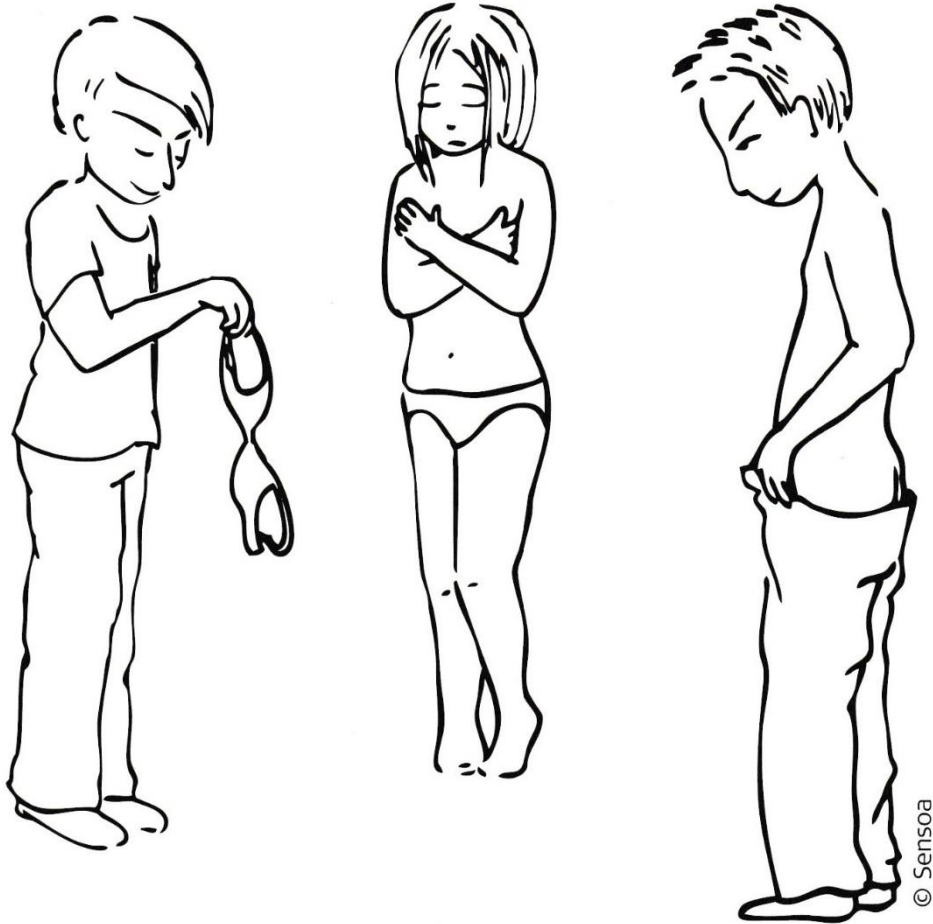
Tegenover de jongeren: Je kan ervoor kiezen om niet te reageren. Als we wel wil reageren: 'Ik heb gemerkt dat jullie al heel intiem zijn met elkaar. Was het fijn? Goed dat jullie het veilig willen doen! Maken jullie eens een 'niet storen' bordje? Dan kom ik niet meer ongewenst op de kamer.'

Situering tegenover de leraars of begeleiders: Bij groene vlag gedrag moet er niet gereageerd worden. Als er reactie komt moet die positief zijn. In dit geval kan het eenvoudiger zijn om dit gedrag te negeren.

Beleid: denk na over welk gedrag toelaatbaar is in je organisatie.

4.6

Twee jongens van 16 dwingen een meisje van 14 tot seksuele spelletjes.

© Sensoa

4.6
TWEE JONGENS VAN 16
DWINGEN EEN MEISJE VAN 14
TOT SEKSUELE SPELLETJES.

ZWARTE VLAG

De jongens dwingen het meisje. Zij kan niet op tegen twee aanranders tegelijk. Dat heeft mogelijk zware fysieke, emotionele en/of psychologische schade tot gevolg.

We beoordelen hier het gedrag van de jongens:

Toestemming	– oké	Het meisje wordt gedwongen, dat houdt in dat ze niet toestemt.
Vrijwilligheid	– oké	Er is geen sprake van vrijwilligheid, de jongens dwingen het meisje.
Gelijkwaardigheid	– oké	De jongens zijn ongeveer even oud als het meisje maar ze vormen een fysiek overwicht met zijn tweeën.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Het spelen van seksuele spelletjes is op zich wel oké, maar alleen als de andere criteria ook in orde zijn. Hier worden de spelletjes afgedwongen en de grenzen van het meisje overschreden.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	Het is niet positief voor het imago en het zelfbeeld van de jongens als zij grensoverschrijdend gedrag stellen.

Reactie

Tegenover de jongens: 'Ik heb gehoord dat jullie spelletjes gespeeld hebben, maar tegen de zin van het meisje. Wat ging er in jullie om? Het is oké om met seks bezig te zijn, maar een meisje aanranden kan absoluut niet. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af? Er volgt een straf voor wat je haar hebt aangedaan. We gaan jullie ouders inlichten. Het is ook mogelijk dat het meisje aangifte doet bij de politie.'

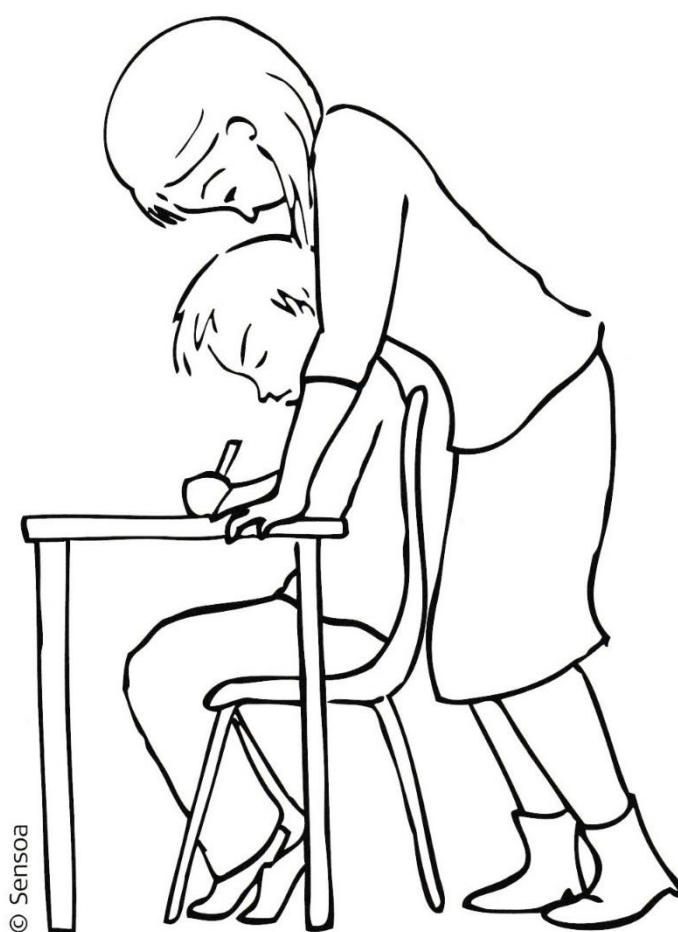
Tegenover het meisje: 'Jullie hebben spelletjes gespeeld, hoe voelde jij je daarbij? Tegen jouw zin zijn zij te ver gegaan. Wat betekent dat voor jou? Het is oké om met seks bezig te zijn, maar een aanranding kan absoluut niet. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af? Er volgt een straf voor de jongens, we gaan de ouders inlichten. Het is ook mogelijk dat jij aangifte doet bij de politie. Wil je hier verder met iemand over spreken?'

Tegenover de leraars of begeleiders: jongeren van deze leeftijd weten dat ze niemand mogen dwingen tot handelingen. Verbied het gedrag, neem maatregelen, maak een rapport op en verwijs.

Beleid: Een situatie als deze is een crisis voor een organisatie. Het is belangrijk dat je beschikt over een protocol en dat er goed wordt nagedacht over elke stap. Ook de hulpverlening heeft hierbij een rol.

4.7

Een lerares leunt over een 15-jarige leerling.

© Sensoa

4.7 EEN LERARES LEUNT OVER EEN 15-JARIGE LEERLING.

GELE VLAG

Deze situatie is voor vele mensen herkenbaar. Leerkrachten willen even helpen of controleren en buigen zich over de leerling. Leerlingen vinden deze situatie vaak onaangenaam. Ze voelen zich gevangen en kunnen last hebben van geuren (koffie, sigaretten, parfum).

De leerkracht komt ongevraagd in de persoonlijke ruimte van de leerling en die laatste kan dat als grensoverschrijdend ervaren. Het geslacht van de leerkracht en/of de leerling is hierbij niet relevant.

Het is aan de opvoeder om deze situatie te bekijken vanuit het perspectief van het kind of de jongere. Zelfs wanneer het kind het oké vindt, dient de volwassene zich te begrenzen.

We beoordelen hier het gedrag van de lerares:

Toestemming	oké?	De leerling heeft geen inspraak in deze situatie en kan dus geen toestemming geven of weigeren.
Vrijwilligheid	oké?	Omwille van de ongelijkwaardige gezagsrelatie staat de jongen niet in een positie waar hij vrijwillig kan toestemmen.
Gelijkwaardigheid	– oké	De lerares heeft een gezagsrelatie tegenover de leerling en is dus niet gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	De leerkracht zou moeten weten dat leerlingen zich ongemakkelijk voelen bij dit soort situaties.
Gepast voor de context	– oké	In de klascontext moet men bewust voorzichtig zijn met aanrakingen.
Zelfrespect	– oké	Dit kan schadelijk zijn voor het imago van de leerkracht.

Reactie

Tegenover de leerkracht: 'Ik heb gehoord dat je over je leerling hebt geleund. Hoe beleef je dat zelf? Het is oké om het werk van leerlingen na te kijken, maar het is niet gepast om ongevraagd in de persoonlijke ruimte van leerlingen te komen. Ga er niet van uit dat het oké is, omdat jij het zelf geen probleem vindt.'

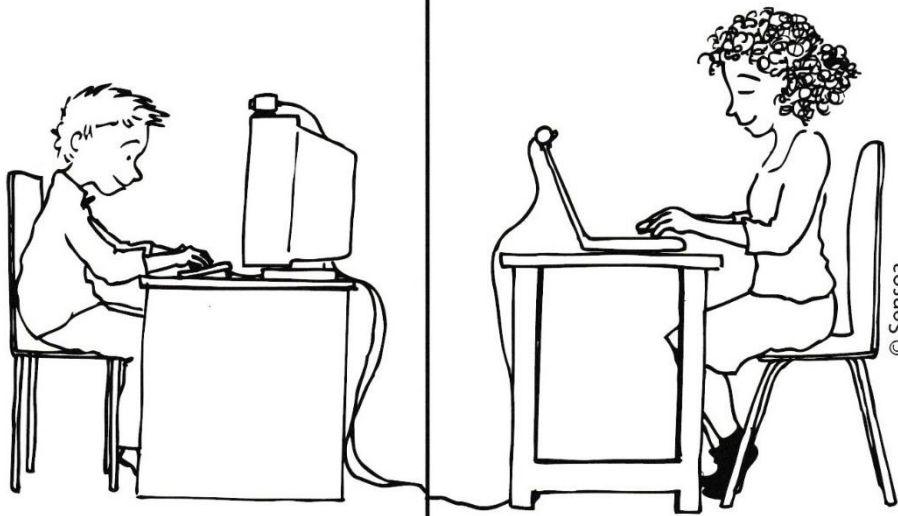
Tegenover de leerling: 'Ik heb gehoord dat je leerkracht over jou leunt. Hoe ervaar jij dat zelf? Als je het niet oké vindt dat je leerkracht zo dicht bij je komt, mag je dat aangeven door je weg te trekken of te melden dat je het niet fijn vindt. De leerkracht mag je geen onveilig of vies gevoel geven. Je hebt het recht om dat te zeggen.'

Beleid: maak afspraken voor leerkrachten over omgang met leerlingen. Leg ze vast in een gedragscode.

4.8

Een 17-jarig meisje chat met een jongen van 11. Het meisje vraagt de jongen zijn penis te laten zien voor de webcam.

<Sara zegt> heb jij al een grote piemel? Laat eens zien?

© Sensoa

4.8
EEN 17-JARIG MEISJE
CHAT MET EEN JONGEN VAN 11.
HET MEISJE VRAAGT DE JONGEN ZIJN PENIS
TE LATEN ZIEN VOOR DE WEBCAM.

RODE VLAG

Kinderen en jongeren maken massaal gebruik van internet om met elkaar te communiceren. Jongeren vinden het leuk om via sociale media te flirten en te experimenteren en durven daarbij vrijer met elkaar om te gaan. Online contact werkt drempelverlagend, daardoor geraakt communicatie tussen jongeren sneller geseksualiseerd.

Ook meisjes stellen seksueel grensoverschrijdend gedrag, al is dat voor begeleiders soms moeilijker te accepteren.

Deze situatie doet zich voor tussen twee jongeren die elkaar kennen en die er daadwerkelijk van overtuigd zijn dat de andere partij degene is voor wie hij of zij zich uitleeft.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	oké?	Het is onduidelijk of de jongen hier toestemming geeft.
Vrijwilligheid	± oké	Het is onduidelijk of de jongen hier vrijwillig aan deelneemt.
Gelijkwaardigheid	– oké	Er is in deze situatie geen gelijkwaardigheid: de jongen en het meisje zijn geen leeftijdsgenoten.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Seksuele handelingen stellen voor de webcam is op zich passend voor de leeftijd en ontwikkeling.
Gepast voor de context	oké?	De jongeren kennen elkaar en communiceren waarschijnlijk in de beslotenheid van een chatgesprek.
Zelfrespect	– oké	Dit kan schadelijk zijn voor het imago van het meisje.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat je een jongen van 11 vraagt om zijn piemel te tonen voor de webcam. Wat vind je daar zelf van? Ik ben bang dat je hierdoor in de problemen geraakt. Het is oké dat je graag naar jongens kijkt, maar je mag iemand niet onder druk zetten, en bovendien is die jongen veel jonger dan jou. Heb je afspraken gemaakt met die jongen over gebruik van de beelden? Je moet je excuses aanbieden. Wat spreken we hierover af? '

Tegenover de jongen: 'Ik heb gehoord dat (naam van het meisje) jou gevraagd heeft je piemel te tonen voor de webcam. Hoe voel jij je daarbij? Zij mag jou daarvoor niet onder druk zetten. '

Tegenover de leerkrachten: omdat het seksueel experimenteel gedrag van jongeren zich voor een deel online en via nieuwe media afspeelt, krijgen we te maken met nieuwe vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vaak speelt dit zich buiten de school of organisatie af maar het heeft een impact op het functioneren de groep en moet mee opgenomen worden.

Beleid: werk aan een beleid rond omgaan met nieuwe media en een protocol om incidenten aan te pakken.

4.9

Drie jongens van 17 verkrachten
een meisje van 16.

© Sensoa

4.9 DRIE JONGENS VAN 17 VERKRACHTEN EEN MEISJE VAN 16.

ZWARTE VLAG

Deze situatie is een groepsverkrachting. Uit onderzoek blijkt dat het seksuele aspect vaak niet van primair belang is. Belangrijker zijn de interacties tussen de jongens onderling, de opwindende en het avontuur, het gevoel van macht en dominantie dat door de plegers gedeeld wordt. Daardoor kunnen groepsverkrachtingen bijzonder gewelddadig zijn.

We beoordelen hier het gedrag van de jongens:

Toestemming	- oké	Het meisje wordt gedwongen en geeft dus geen toestemming. Dit gedrag heeft zware fysieke, emotionele en/of psychologische schade tot gevolg
Vrijwilligheid	- oké	Er is geen sprake van vrijwilligheid, de jongens dwingen het meisje.
Gelijkwaardigheid	- oké	De jongens zijn even oud als het meisje maar ze vormen een fysiek overwicht met zijn drieën.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	- oké	Dit gedrag is voor geen enkele leeftijd oké
Gepast voor de context	- oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	- oké	Het is niet positief voor het imago en het zelfbeeld van de jongens als zij grensoverschrijdend gedrag stellen.

Reactie

Tegenover de jongens: 'Ik heb gehoord dat jullie een meisje gedwongen hebben tot seks. Wat ging er in jullie om? Het is oké om met seks bezig te zijn, maar een meisje aanranden kan absoluut niet. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af? Er volgt een straf voor wat je haar hebt aangedaan. We gaan jullie ouders inlichten. Het is ook mogelijk dat het meisje aangifte doet bij de politie.'

Tegenover het meisje: 'Jongens hebben je gedwongen tot seks, hoe voelde jij je daarbij? Tegen jouw zin zijn zij te ver gegaan. Wat betekent dat voor jou? Het is oké om met seks bezig te zijn, maar een aanranding kan absoluut niet. Hoe kunnen we er voor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt, wat spreken we hierover af? Er volgt een straf voor de jongens, we gaan de ouders inlichten. Het is ook mogelijk dat jij aangifte doet bij de politie. Wil je hier verder met iemand over spreken?

Tegenover de leraars of begeleiders: jongeren van deze leeftijd weten dat ze niemand mogen dwingen tot handelingen. Verbied het gedrag, neem maatregelen, maak een rapport op en verwijst.

Beleid: Een situatie als deze is een crisis voor een organisatie. Het is belangrijk dat je beschikt over een protocol en dat er goed wordt nagedacht over elke stap. Ook de hulpverlening heeft hierbij een rol.

4.10

Een meisje van 15 toont haar borsten op de webcam. Ze vraagt in ruil daarvoor 10 euro belkrediet.

Hier zie je mijn borsten, je moet me nu € 10 belkrediet voor mijn gsm.

4.10
EEN MEISJE VAN 15 TOONT HAAR BORSTEN
OP DE WEBCAM. ZE VRAAGT IN RUIL DAARVOOR
10 EURO BELKREDIET.

RODE VLAG

De overgrote meerderheid van de jongeren op internet flirt wel eens op het web. Wanneer jongeren iets seksueels doen op de webcam, doen ze dit over het algemeen omdat ze het zelf leuk, spannend of opwindend vinden.

Het ontvangen van een beloning beschouwen we in deze methodiek als onvrijwillig: men pleegt het gedrag niet omwille van de intrinsieke waarde van het seksueel gedrag, maar omwille van de beloning. Het is ook niet zeker of het meisje de identiteit van de andere partij kent. Online kan iemand zich voordoen als iemand anders. Het kan een veel ouder of jonger persoon zijn. Iemand die te goeder trouw is of iemand die misbruik wil maken van haar.

We beoordelen hier het gedrag van het meisje:

Toestemming	oké	Zowel zij als haar klanten geven toestemming tot de handeling.
Vrijwilligheid	– oké	Het ontvangen van een beloning beschouwen we als onvrijwillig.
Gelijkwaardigheid	– oké	Het is niet zeker dat het meisje de identiteit van de andere partij kent.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Flirten via internet is normaal gedrag voor deze leeftijd.
Gepast voor de context	– oké	Seks ruilen voor een beloning is voor jongeren in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	Het is niet positief voor het imago en het zelfbeeld van het meisje.

Reactie

Tegenover het meisje: 'Het is oké dat je wil flirten via internet, maar wat jij doet is je lichaam verkopen en dat kan je niet doen. Maar ook als je het uit plezier zou doen, is het niet verstandig de webcam te gebruiken als je niet helemaal zeker bent wie er met jou communiceert. De ander kan opnames maken van jou en die verspreiden. Je moet hiermee stoppen. We controleren vanaf nu wat je met de computer doet. Als het nog eens voorvalt, mag je de webcam niet meer gebruiken.'

Tegenover leraars of begeleiders: omgaan met nieuwe media is voor leerlingen nog relatief onbekend terrein. Ze moeten leren wat er kan en niet kan. Trek conclusies uit dit soort incidenten en maak afspraken over de omgang met sociale media.

Beleid: werk aan een beleid rond omgaan met nieuwe media en een protocol om incidenten aan te pakken.

4.11

Een meisje van 16 slaapt in haar bed.
Haar 17-jarige broer betast haar achterste.

© Sensoa

4.11
EEN MEISJE VAN 16 SLAAPT IN HAAR BED.
HAAR 17-JARIGE BROER BETAST HAAR ACHTERSTE.

RODE VLAG

Seksueel experimenteelgedrag speelt zich vaak thuis af, tussen zussen en broers. Het kan gaan over groen tot zwart gedrag, afhankelijk van de mate waarin de criteria gerespecteerd worden.

Meestal slapen jongens en meisjes van die leeftijd niet meer samen in dezelfde kamer. Dat de jongen dus 's nachts op de kamer is van het meisje is niet oké. Hij schendt hiermee haar privacy. En het is des te bedreigender omdat ze samen in hetzelfde huis wonen en dit dus in principe elke nacht kan gebeuren.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	– oké	Het meisje heeft geen toestemming gegeven, want ze slaapt.
Vrijwilligheid	– oké	Haar broer bekijkt en betast haar zonder dat ze het weet. Dat maakt de situatie onvrijwillig.
Gelijkwaardigheid	– oké	Het meisje slaapt. Dat maakt de situatie ongelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	– oké	Op deze leeftijd zou de jongen moeten weten dat het ongepast is om iemand zonder toestemming te betasten.
Gepast voor de context	– oké	Dit gedrag is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	– oké	Dit gedrag kan het zelfrespect van de jongen schaden.

Reactie

Tegenover de jongen: 'Je kan niet zonder toestemming de kamer van je zus binnengaan. Als ze slaapt kan ze die toestemming niet geven. Zij heeft recht op de privacy van haar eigen kamer, zonder dat ze schrik moet hebben dat jij haar daar komt bekijken en betasten. Dit mag niet meer gebeuren. Als je dit niet begrijpt, zullen we voorzorgen moeten nemen.'

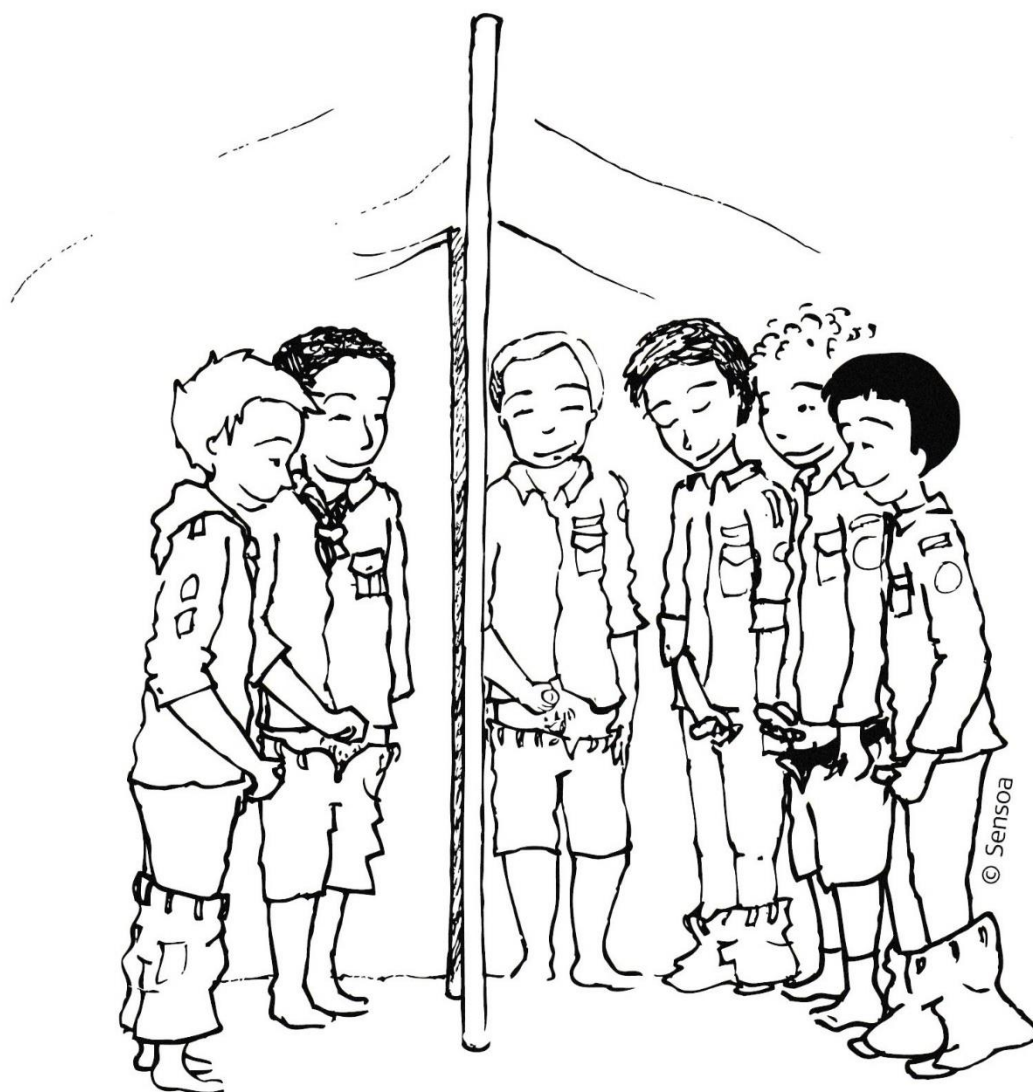
Tegenover het meisje: '?? 'Je broer heeft je zonder dat je het wist 's nachts betast. Dit kan niet en we zullen ervoor zorgen dat dit niet opnieuw gebeurt.'

Tegenover de leerkrachten of begeleiders: jongeren van deze leeftijd weten dat het niet gepast is om iemand te betasten. Er zal voldoende toezicht moeten georganiseerd worden om dit soort gedrag te voorkomen.

Beleid: organiseer een vorm van toezicht. Er moet ook nagedacht worden over het inschakelen van de ouders in deze situatie.

4.12

Een groepje van zes 17-jarige jongens zijn op kamp met de scouts. Ze hebben zich afgezonderd in een van de tenten en masturberen zich. Ze hebben veel lol.

4.12
EEN GROEPJE VAN ZES 17-JARIGE JONGENS
ZIJN OP KAMP MET DE SCOUTS. ZE HEBBEN ZICH
AFGEZONDERD IN EEN VAN DE TENTEN
EN MASTURBEREN ZICH. ZE HEBBEN VEEL LOL.

GROENE VLAG

Vanaf de kindertijd begint masturbatie. Seksualiteit krijgt een functie in sociale situaties. Masturberen kan ook in groep gebeuren. (Wederzijds) masturberen zorgt voor positieve gevoelens en affectieve banden onder preadolescenten. Het kan een manier zijn om te ervaren welke vormen van vrijen en seks men als het prettigst ervaart.

Maar het gevaar bestaat dat een van de deelnemers zich door groepsdruk gedwongen voelt om mee te doen. Het vergt van de jongere dan veel moed om niet in te stemmen: hij wil zijn gezicht niet verliezen en doet gewoon mee. In dat geval wordt het gedrag geel.

We beoordelen hier het gedrag van alle jongens:

Toestemming	oké	Alle jongens stemmen in met het gezamenlijk masturberen.
Vrijwilligheid	oké	In deze situatie zijn ze op geen enkele manier onder druk gezet. Het feit dat ze veel lol hebben, wijst daarop.
Gelijkwaardigheid	oké	Alle jongens zijn gelijkwaardig.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	oké	Het gedrag is gepast voor de leeftijd.
Gepast voor de context	oké	De context is een tent, ze zijn niet zichtbaar voor anderen, dus ze storen niemand.
Zelfrespect	oké	Er zijn geen schadelijke gevolgen voor de jongeren.

Reactie

Tegenover de jongens: 'Ik heb gehoord dat jullie veel plezier hadden. Dat is prima, zeker omdat jullie allemaal van dezelfde leeftijd zijn. Als iedereen van jullie dit vrijwillig heeft gedaan en er geen enkele druk is uitgeoefend, kan het wel.'

Tegenover de begeleiders: bij groene vlag gedrag moet er niet gereageerd worden. Als er reactie komt, moet die positief zijn. In dit geval kan het eenvoudiger zijn om dit gedrag te negeren.

Beleid: denk na over welk gedrag toelaatbaar is in de jeugdbeweging en op kamp.

4.13

Een jongen van 17 zet doelbewust een naaktfoto van een klasgenootje op internet.

4.13 EEN JONGEN VAN 17 ZET DOELBEWUST EEN NAAKTFOTO VAN EEN KLASGENOOTJE OP INTERNET.

ZWARTE VLAG

Een deel van het seksueel experimenteelgedrag van jongeren speelt zich online af. Ze maken pikante foto's van zichzelf of anderen (sexting) en sturen die naar elkaar door. Dit soort gedrag kan negatieve implicaties hebben die de jongeren zelf niet altijd voldoende inschatten. Als een dergelijke foto online komt, kan die op grote schaal verspreid en bekeken worden en kan het meisje in kwestie gepest en gechanteerd worden.

Zonder toestemming online plaatsen van naaktfoto's is schadelijk voor het slachtoffer. Als dit opzettelijk gebeurt met het oogmerk om schade toe te brengen, krijgt het gedrag een zwarte vlag.

We beoordelen hier het gedrag van de jongen:

Toestemming	- oké	Het meisje is niet noodzakelijk op de hoogte. Ze geeft geen toestemming om de foto online te plaatsen.
Vrijwilligheid	- oké	We weten niet in welke omstandigheden de foto is gemaakt en bij de jongen terecht is gekomen. Maar het online zetten van de foto is geen vrijwillige daad van het meisje.
Gelijkwaardigheid	- oké	Ze zijn waarschijnlijk even oud maar door het bezit van deze compromitterende foto én het online plaatsen heeft de jongen macht over het meisje.
Gepast voor leeftijd/ontwikkeling	- oké	Interesse in naaktfoto's is typisch voor deze ontwikkelingsfase, maar op 17 zou men moeten kunnen inschatten wat de gevolgen zijn als men foto's ongevraagd online plaatst.
Gepast voor de context	- oké	Foto's ongevraagd doorsturen is in geen enkele context oké.
Zelfrespect	- oké	Dit kan zeker negatieve gevolgen opleveren voor het imago van de jongen, hij kan hierdoor schade oplopen

Reactie

Tegenover de jongen: 'Ik heb gehoord dat je naaktfoto's online hebt geplaatst zonder toestemming. Wat vind je daar zelf van? Ik ben bang dat je hierdoor in de problemen geraakt. Het is oké dat je graag naar foto's kijkt, maar je mag ze niet ongevraagd delen. Het is goed om voorzichtig te zijn op internet want dat kan langdurige schadelijke gevolgen hebben voor dat meisje. Wat zullen we hierover afspreken? Je moet de foto onmiddellijk offline halen en je excuses aanbieden. Je zal een gepaste straf krijgen. Ook je ouders zullen ingelicht moeten worden. En het is mogelijk dat het meisje klacht indient tegen jou bij de politie.'

Tegenover het meisje: 'Ik heb gehoord dat (naam van de jongen) naaktfoto's van jou online heeft gezet. Hoe voel jij je daarbij? Hij mag dat absoluut niet doen. Hij moet de foto verwijderen en zijn excuses aanbieden. Hij zal een gepaste straf krijgen. We zullen erover waken dat dit niet meer gebeurt. En voor jou zullen we de hulp die je nodig hebt organiseren.'

Tegenover de leraars of begeleiders: omdat het seksueel experimenteelgedrag van jongeren zich voor een deel online en via nieuwe media afspeelt, krijgen we te maken met nieuwe vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vaak speelt dit zich buiten je organisatie af maar het heeft een impact op het functioneren in de groep en moet mee opgenomen worden.

Beleid: werk aan een beleid rond omgaan met nieuwe media en een protocol om incidenten aan te pakken.